EIGHTY FRESH HIPPOLYTEAN EMENDATIONS[1]

Michaeli D. Petruševski sexagenario

(1) *Elenchos* IV 5.1 p. 37. 12 We[2] Οὕτως ἀσύστατος δειχθήσεται ἡ κατὰ Χαλδαίους τέχνη. εἰ δὲ ἐξ ἐπερωτήσεων φάσκοι τις σκοπεῖσθαι τοῦ πυνθανομένου τὴν γένεσιν ἢ (Mi : ἡ P) περὶ οὗ † ἐπερωτάτω (P : ἐπερωτᾶι τις Diels), μηδὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δύνασθαι ἐφικνεῖσθαι ἐπὶ τὸ ἀκριβές.

Read: Οὕτως ἀσύστατος <ἐ>δείχθη εἶναι ἡ κατὰ Χαλδαίους τέχνη· εἰ δὲ ἐξ ἐπερωτήσεων φάσκοι τις τοῦ πυνθανομένου σκοπεῖσθαι τὴν γένεσιν [ἢ] περὶ οὗ ἐπερωτᾶται, <λεκτέον> μηδὲ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον δύνασθαι κτλ. and cf. Sext. Emp. *Adv. math.* V 85-86 Ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἐνδέχεται κατ' ἀκρίβειαν τὸ ὡροσκοποῦν ζώδιον λαβεῖν... αὐτάρκως παρεστήσαμεν. ἐκ περιουσίας δὲ λεκτέον ὅτι... οὐθεὶς τῶν παραγινομένων πρὸς ταὺς Χαλδαίους ἰδιωτῶν τετηρηκὼς ἐφ' ἑαυτοῦ τὸν ἀκριβῆ χρόνον παραγίνετοι...

---

[1] This article deals with the textual corruptions in Books IV and V of Hippolytus' *Elenchos.* For more textual criticism on the *Elenchos* see M. Marcovich: 'Textkritisches I zu Hippolyt *Refutatio* B. III—X', *Rhein. Mus.* 107 (1964) 139—58 and 305—15; 'Note on Hippolytus' *Refutatio*', *Journal of Theol. Studies* (Oxford), N. S. 15 (1964) 69—74; 'Textual Criticism on Hippolytus' *Refutatio*', *J. T. S.* 19 (1968) 83—92; 'Displacement in Hippolytus' *Elenchos*', *Philomathes*: *Studies... in Memory of Philip Merlan* (The Hague, Martinus Nijhoff, 1971) 240—44: 'One Hundred Hippolytean Emendations', *Festschrift Luitpold Wallach* (Stuttgart) 'Fifty Hippolytean Emendations', *Serta Turyniana* (Illinois U.P.); 'The Text of Hippolytus' Elenchos, Book X, Festschrift Marcel Richard (Γ. U., Berlin).

[2] *Abbreviations:*

- P — Parisinus Suppl. Gr. 464 s. XIV.
- H — Hippolytus.
- Mi — *Origenis Philosophumena sive Omnium haeresium refutatio.* E codice Parisino nunc primum edidit Emmanuel Miller (Oxonii 1851).
- Go — *S. Hippolyti episcopi et martyris Refutationis omnium haeresium librorum decem quae supersunt.* Recensuerunt, Latine verterunt, notas adiecerunt Lud. Duncker et F. G. Schneidewin, professores Gottingenses (Gottingae 1859).
- Cr — *Philosophumena sive Haeresium omnium confutatio, opus Origeni adscriptum.* E cod. Paris. productum recensuit, Latine vertit, notis variorum suisque instruxit, prolegomenis et indicibus auxit Patricius Cruice (Parisiis 1860).
- We — *Hippolytus Werke, dritter Band*: *Refutatio omnium haeresium.* Herausgegeben von Paul Wendland (*Griech. Christl. Schriftsteller*, 26, Leipzig 1916).

(2) IV 9.1 p. 42.1 Τὰ μὲν ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα τῶν κύκλων καὶ τῶν σφαιρῶν βάθη τε (Mi: δὲ P) ὑπὸ τοῦ Ἀρχιμήδους ἀποδίδοται. Τοῦ δὲ ζωιδιακοῦ τὴν περίμετρον λαμβάνει σταδίων...

Read: Τὰ μέν<τοι> ἀπ' ἀλλήλων - - βάθη <ἑ>τέ<ρως> ὑπὸ τ(οῦ) Ἀρχιμήδους ἀποδίδοται· τοῦ γὰρ ζωιδιακοῦ κτλ. and cf. p. 42.17 Τὰ μὲν οὖν ἀποστήματα καὶ βάθη τῶν σφαιρῶν οὕτως Ἀρχιμήδης ἀποδίδωσιν, ἑτέρως δὲ ὑπὲρ αὐτῶν Ἱππάρχωι εἴρηται καὶ ἑτέρως Ἀπολλωνίωι τῶι μαθηματικῶι. As for the emendation of the rest of the passage (p. 42.2-10), cf. *J.T.S.* (Oxford) 19 (1968) 84.

(3) IV 10.3 p. 43.2... πλὴν ἴσως σελήνης μόνης ἐκ τῶν λείψεων καὶ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς, περὶ ἧς μόνης καὶ πιστεῦσαι τις ἂν Ἀρχιμήδηι ἀποστάσεως, τουτέστι τῆς σεληνιακῆς ἀπὸ γῆς· ταύτην δὲ λαβοῦσι ῥάιδιον ἔσται κατὰ τὸ Πλατωνικὸν αὔξοντα (We: αὐτὸ τὰς P) κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον, ὡς ἀξιοῖ Πλάτων, καὶ τὰ λοιπὰ ἀποστήματα ἀριθμῶι (Go: ἀριθμῶν P) περιλαβεῖν.

Read: τῆς γῆς· περὶ ἣν μόνην καὶ πιστεῦσαι τις ἂν Ἀρχιμήδηι <περὶ τῆς> ἀποστάσεως, τουτέστι τῆς σεληνιακῆς ἀπὸ γῆς. ταύτην δὲ λαβοῦσι ῥάιδιον ἔσται κατὰ τὸ Πλατωνικὸν αὔξοντας κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον [ὡς ἀξιοῖ Πλάτων] καὶ τὰ λοιπὰ ἀποστήματα ἀριθμῶι περιλαβεῖν and cf, p. 43.9... ῥάιδιον τούτους τοὺς ἀριθμοὺς αὔξοντας κατὰ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον, <ὡς ἀξιοῖ Πλάτων, addidi ex v. 6> καὶ τὰ τῶν λοιπῶν εὑρεῖν διαστήματα...

(4) IV 14.2 p. 45.31 Τὸ ὅμοιον <δὲ add.> καὶ ἐπὶ τῶν δεκάδων· τῶν μὲν ὀγδοήκοντα μονάδες ὀκτώ, τῶν δὲ ἑξήκοντα μονάδες ἕξ, τῶν <δὲ add.> τεσσαράκοντα μονάδες τέσσαρες, τῶν <δὲ add.> δέκα μονὰς μία. ἐπὶ δὲ τῶν μονάδων πυθμὴν αὐταί εἰσιν αἱ μονάδες... Read: τῶν μὲν ὀγδοήκοντα <ὁ πυθμὴν> μονάδες ὀκτώ.

Likewise, 14.4 p. 46.7: Ἔστω ἔκ του ὀνόματός τινας πυθμένας λαβεῖν. οἷον τοῦ Ἀγαμέμνων ὀνόματος γίνεται τοῦ μὲν ᾱ μονὰς μία, τοῦ δὲ γ̄ μονάδες τρεῖς, τοῦ ἄλλου ᾱ μονὰς μία... read: Ἔστω ἔκ του ὀνόματος τοὺς (Mi = p. 47.5) τούτου (P) πυθμένας λαβεῖν· οἷον τοῦ Ἀγαμέμνων ὀνόματος γίνεται τοῦ μὲν ᾱ <πυθμὴν> μονὰς μία κτλ.

(5) IV 15.5 p. 49.19... περίεργοι, βουλαῖς ἀποκρύφοις, παντὶ πράγματι κατηρτισμένοι, πλεῖον φρονήσει ἢ ἰσχύι κρατοῦντες τὸ παρόν, καταγελασταί, γεγραμματισμένοι, πιστοί, φιλόνεικοι, ἐν μάχηι ἐρεθισταί, ἐπιθυμηταί, παιδεραστίαι νοσοῦντες (Go We; παιδεράστα(ι) νοοῦντες P), ἀπεστραμμένοι ἀπὸ τῶν ἰδίων οἴκων, ἀπαρέσκονται ἅπαντα, κατήγοροι, ἐν οἴνωι μανιώδεις, ἐξουθενηταί, κατ' ἔθος (Diels We; ἔτος P; ἔπος Go) τι ἀποβάλλοντες...

Read: πλεῖον φρονήσει ἢ ἰσχύι κρατοῦντες, τὸ παρὸν καταγελασταί (= p. 53.1), γεγραμματισμένοι, <ἄ>πιστοι (cf. p.51.18 πίστει ἀναλήθεις) - - παιδερασταί, νοοῦντες (= pp. 50.13; 50.23; 52.7 'scharfsinnig' We, *Wortregister*) - - ἀπαρέσκοντες ἅπαντα (Mi) - - κατ' ἔτος τι ἀποβάλλοντες and cf. pp. 50.20 συγκρατοῦσι πάντα, <πάντα We> ἔχουσιν. 52.8 πορισμὸν μὴ κατέχοντες. 53.8 ἔτι (ἐ)ξ ὑγρῶν πραγμάτων πορίζουσι καὶ τοὺς πορισμοὺς ἀπολλ<ύ>ουσιν. Cod. Par. 2494 ff. 142v — 144v (*Catal. codd. astrolog. Gr.* VIII, 3, 1912, p. 69) ὅσον

ἂν ἐπικτήσωνται, ταῦτα ἀποβαλοῦνται. Vett. Val. I, 2 p. 10.23 Kroll τὰ πρῶτα κτηθέντα ἀπολλύντες.

(6) IV 16.1-2 p. 50.7 Οἱ δὲ ἐν Ταύρωι τύπωι ἔσονται τῶιδε· κεφαλῆι στρογγύληι, τριχὶ παχείαι, μετώπωι πλατεῖ * τετραγώνοις ὀφθαλμοῖς καὶ ὀφρύσι μεγάλαις, μέλασιν, ἐν τῶι λευκῶι φλέβες λεπταί, αἱματώδεις, βλεφάροις μακροῖς, παχέσιν ὠτίοις μεγάλοις, στόμασι στρογγύλοις, ῥώθωνι παχεῖ, μυκτῆρσι στρογγύλοις, χείλεσι παχέσι. τοῖς ὑπεράνω μέρεσιν ἰσχύουσιν, ὀρθὸς γεγενημένος ἀπὸ σκελῶν. οἱ αὐτοὶ δὲ φύσεως· ἀρέσκοντες, νοοῦντες, εὐφυεῖς, εὐσεβεῖς - - φρόνιμοι, φειδωλοὶ εἰς ἑαυτούς, εἰς ἄλλους δαψιλεῖς, ἀγαθοποιοί, σώματι βραδεῖ (Go: βραχεῖ P)· ἐν μέρει εἰσὶ λυπηροί, ἀμελεῖς...

Read: μετώπωι πλατεῖ τετραγώνωι (Go, cf. p. 52.20 μετώπωι τετραγώνωι), ὀφθαλμοῖς μέλασι καὶ ὀφρύσι μεγάλαις (cf. Go) - - ὠτίοις παχέσι μεγάλοις (cf. p. 51.12 ὠτίοις παχέσι), στόματι στρογγύλωι (cf. p. 52.27 στόματι στρογγύλωι) - - χείλεσι παχέσι, <σώματι βραχεῖ,> τοῖς ὑπεράνω μέρεσιν ἰσχύουσι, νωθροὶ γεγενημένοι (ci. Mi) ἀπὸ σκελῶν - - ἀγαθοποιοί, [σώματι βραχεῖ·] ἐν μέρει εἰσὶ κτλ.

(7) IV 17.1 p. 50.21 ... φειδωλοὶ ἐκ τοῦ ἰδίου, δαψιλεῖς πρὸς τὰ ἀφροδισιακά (Mi: δαψιλεῖς πραγμάτων ἀφροδισιακῶν P), ἐπιεικεῖς, μουσικοί [πρὸς τὰ ἀφροδισιακά secl. Mi], ψεῦσται.

Read: φειδωλοὶ ἐκ τοῦ ἰδίου, <ἐκ τοῦ ἀλλοτρίου> δαψιλεῖς, πραγμάτων ἀφροδισιακῶν <ἐπιμελεῖς,> ἐπιεικεῖς κτλ. and cf. cod. Par. 2494 s. ζυγόν· ἐπιμελούμενοι εἰς τὰ ἀφροδίσια ἔργα. H p. 51.17 εἰς πράγματα ἀφροδισιακὰ ἐκκεχυμένοι.

(8) IV 20.1 p. 51.23 Εἰσὶ δὲ λεπτοὶ σώματι † ὑπὸ δὲ τοῦ ὄψει καλοῦ, τριχὶ καλῶ<ς> συντεθειμένηι, μετώπωι μεγάλωι, ῥώθωνι προαλεῖ. οἱ αὐτοὶ φύσεως· εὐμαθεῖς, μέτριοι, ἐννοηταί, παιγνιώδεις, λόγιοι, βραδὺ λαλοῦντες, πολλὰ βουλευόμενοι, πρὸς χάριν εὐπαραίτητοι (Roeper: ὡς οἱ παρατηρηταί P), ἡδέως πάντα παρατηροῦντες καὶ μαθηταὶ εὐφυεῖς, ἃ ἔμαθον κρατοῦσι, μέτριοι, ἐξουθενηταί...

Read: (1) Εἰσὶ δὲ λεπτοὶ σώματος <τὰ> ὑποκάτω (: σῶμα τὸ ὑποκάτω iam Diels), ὄψει καλῆι (= P) and cf. pp. 51.14 τοῖς ὑποκάτω μέρεσι (scripsi: μέλεσι P) λεπτοῖς. 52.28 τὰ ὑποκάτω μέρη τοῦ σώματος ἰσχυρότεροι (Mi: - ότερα P We). (2) μέτριοι, ἐπινοηταί ('inventive') - - προσχαρεῖς ὡς οἱ παρατηρηταί (= P) - - κρατοῦσι, [μέτριοι a dittography], ἐξουθενηταί and. cf. p. 52.22 προσχαρεῖς ὡς οἱ πεπαιδευμένοι.

(9) IV 22.1 p. 52.13 'Εν Σκορπίωι τύπος· προσώπωι παρθενικῶι, εὐμόρφωι, † ἀλυκῶι (Mi: ἀλυκῶ P: λευκῶι ci. Foerster: ἀλύπωι ci. Diels), τριχὶ ὑπομέλανι, ὀφθαλμοῖς εὐμόρφοις... Read: προσώπωι - - ὑ<πο>λ<ε>ύκωι, τριχὶ ὑπομέλανι and cf. Par. 2494 λευκόφωνοι lege λευκόχροοι.

IV 24.2 p. 53.1 Οἱ αὐτοὶ φύσεως· φιλόσοφοι, καταφρονηταὶ καὶ τὸ παρὸν καταγελασταί, ὀργίλοι, συγχωρηταί, καλοί, ἀγαθοποιοί, πράγματος μουσικοῦ φιληταί, ἐν οἴνωι ὀργίλοι, γελοῖοι, συνήθεις, λάλοι, παιδερασταί, ἱλαροί, προσφιλεῖς, φιληταί, ἐρεθίζοντες, εἰς κοινωνίαν εὔχρηστοι.

Read: [ὀργίλοι, a dittography] συγχωρηταί, - - ἐρεθίζοντες, <εἰς φιλίαν ἄχρηστοι,> εἰς κοινωνίαν εὔχρηστοι and. cf. pp. 51.19 εἰς κοινωνίαν ὠφέλιμοι, εἰς φιλίαν ἀνωφελεῖς. 52.24 εἰς φιλίαν ἄχρηστοι, - - εἰς κοινωνίαν εὔχρηστοι. 53.8 πρὸς φιλίαν εὔχρηστος καὶ πρὸς κοινωνίαν.

(10) IV 25.1-2 p. 53.6 Ἐν Ὑδροχόωι τύπος· μεγέθει τετράγωνος, στόματι (Go: σώματι P) ὀλίγωι, ὀφθαλμοῖς ὀξέσι λεπτοῖς γοργοῖς, ἐπιτάκτης, ἀχάριστος, ὀξύς, εὐχερῶς εὑρίσκων - - Ἔτι ἐξ ὑγρῶν πραγμάτων πορίζουσι τοὺς πορισμοὺς * ἀπόλλουσιν. Οἱ αὐτοὶ φύσεως· σιγηροί, αἰσχυντηροί, συνήθεις, μοιχοί, σκνιφοί, πράγμασι † ποιούμενοι, θορυβιασταί, καθάριοι, εὐφυεῖς, καλοί, ὀφρύσι μεγάλαις.

Read: μεγέθει <οὐ μεγάλωι, μετώπωι> τετραγώνωι (cf. pp. 51.5 μεγέθει οὐ μεγάλωι. 52.20 μήκει μεγάλωι, μετώπωι τετραγώνωι) - - ὀφθαλμοῖς ὀξέσι λεπτοῖς γοργοῖς, <ὀφρύσι μεγάλαις>. Ἐπιτάκτης - - πορίζουσι καὶ (P) τοὺς πορισμοὺς ἀπολλ<ύ>ουσιν (Mi) - - πράγμασι πονούμενοι, θορυβασταί (ci. Mi), καθάριοι, εὐφυεῖς, καλοί, [ὀφρύσι μεγάλαις].

(11) IV 44.2 p. 67.12 Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο λέγουσιν ὡσεὶ † τὸ θεὸς ψηφίσας καὶ μὴν εἰς πεντάδα [εἰς ἐννάδα secl. Cr We] καταντᾶι, ὅ ἐστιν <ἀν>άρτιον· ὃ ἐπιγραφὲν περιάψαντες θεραπεύουσιν.

Read: ὡσ[εὶ] (Cr) τὸ θεὸς <ὄνομα Cr> (cf. ψῆφος θεοῦ ὀνόματος paraphr. mg. P), ψηφισθὲν καὶ μ<ερισθ>ὲν εἰς ἐννάδα, εἰς πεντάδα (transp. Pasquali) καταντᾶι κτλ. ($\theta + \varepsilon + o + \varsigma = 284$. If divided by 9, the rest is 5).

(12) IV 45.2 p. 68.4 Ἔτι δὲ καὶ τοὺς τῆι ἀληθείαι προσέχοντας φιλομαθεῖς προβιβάσει ὁ λόγος (sc. Hippolyti) φρονιμωτέρους πρὸς τὸ μὴ μόνον τὰς τῶν αἱρέσεων μαθόντας ἀρχὰς εὐκόλως ἀνατρέπειν τοὺς πλανᾶν τετολμηκότας, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν σοφῶν λεγομένας δόξας· ὧν οὐκ ἄπειροι γενόμενοι οὔθ' ὑπ' αὐτῶν ταραχθήσονται ὡς ἀμαθεῖς οὔθ' ὑπό τινων πλανηθήσονται . . .

Read: προβιβάσει ὁ λόγος φρονιμωτέρους πρός τὸ εὐκόλως ἀνατρέπειν τοὺς πλανᾶν <αὐτοὺς> τετολμηκότας, μὴ μόνον τὰς τῶν αἱρέσεων μαθόντας ἀρχὰς ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν σοφῶν λεγομένας δόξας. Cf. pp. 148.8 οὗτος ὁ Σίμων πολλοὺς πλανῶν. 148.12. 171.9.

(13) IV 48.10 p. 72.12 Κυνόσουρα δέ, φησίν, αὕτη ἡ Ἄρκτος, ἡ κτίσις ἡ δευτέρα, ἡ μικρά, ἡ στενὴ ὁδός, καὶ οὐχὶ ἡ Ἑλίκη· οὐ γὰρ εἰς τὰ ὀπίσω ἄγει, ἀλλ' εἰς τὰ ἔμπροσθεν ἐπ' εὐθείας τοὺς ἑπομένους ὁδηγεῖ, κυνὸς (Go: κτίσις P) οὖσα.

Read: Κυνόσουρα δέ, φησίν, <ἐστὶν> αὕτη ἡ Ἄρκτος - - τοὺς ἑπομένους <αὐτῆι> ὁδηγεῖ, κύων τις οὖσα and cf. p. 72.15 Κύων γὰρ ὁ Λόγος, τοῦτο μὲν φρουρῶν καὶ φυλάσσων τὸ ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ τῶν λύκων ποίμνιον . . . τοῦτο δὲ γεννῶν τὰ πάντα καί, ὡ<ς> (scripsi: ὃ P) δή φασι, κύων, τουτέστι γεννῶν.

(14) IV 48.12 p. 72.27 Οὗτος οὖν, φησίν, ὁ Κύων (the Star), λόγος τις ὢν θεῖος, ζώντων καὶ νεκρῶν κριτὴς καθέστηκε, <καὶ> καθάπερ τῶν φυτῶν (Go: τὸ φυτὸν P) ὁ Κύων τὸ ἄστρον ἐπὶ τῆς κτίσεως θεωρεῖται, οὕτως ἐπὶ τῶν οὐρανίων φυτῶν, φησί, τῶν ἀνθρώπων, ὁ λόγος.

Read: Λόγος τις ὢν θεῖος, „ζώντων καὶ νεκρῶν κ ρ ι τ ή ς" (*Acta ap.* 10:42) καθέστηκε, <καὶ> καθάπερ <ἐπὶ> τῶ<ν> φυτῶν ὁ Κύων τὸ

ἄστρον ἐπι<στάτης> τῆς κτίσεως θεωρεῖται, οὕτως ἐπὶ τῶν οὐρανίω(ν) φυτῶν, φησί, <τουτέστι> τῶν ἀνθρώπων, ὁ Λόγος.

(15) IV 48.14 p. 73.9 Αὕτη, φησίν, <ἡ add.> εἰκὼν ἕστηκεν ἐν οὐρανῶι, σοφία τις οὖσα τοῖς ἰ δ ε ῖ ν δυναμένοις. εἰ δέ ἐστιν ἀσαφὲς κατὰ (P: καὶ Cr: delendum We) τοῦτο, δι' ἄλλης εἰκόνος, φησίν, ἡ κτίσις διδάσκει φιλοσοφεῖν, περὶ ἧς ὁ Ἄρατος εἴρηκεν οὕτως·

οὐδ' ἄρα Κηφῆος μογερὸν γένος Ἰασίδαο

(Arat. 179). Ὁ Κηφεύς, φησίν, αὐτοῦ ἐστι πλησίον καὶ ἡ Κασ<σ>ιέπεια καὶ <ἡ Cr> Ἀνδρομέδα καὶ ὁ Περσεύς, μεγάλα τῆς κτίσεως γράμματα τοῖς ἰ δ ε ῖ ν δυναμένοις.

Read: εἰ δέ ἐστιν ἀσαφὲς κατα<νοήσει> τοῦτο and cf. p. 229.16 ὅτι δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει, φησίν, ἔνεστι καὶ ἐκ τοῦ Ἰὼβ κατανοῆσαι λέγοντος...

(16) IV 49.1-2 p. 73.18... τὸ Κῆτος (sc. φησὶν εἶναι) τὸ ἐπίβουλον θηρίον. οὐκ ἐπ' ἄλλον τινὰ τούτων, ἀλλ' ἐπὶ μόνην τὴν Ἀνδρομέδαν ἔρχεται ὁ ἀποκτείνας τὸ θηρίον, οὗ καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν πρὸς ἑαυτὸν λαβὼν ἔκδοτον δεδεμένην τῶι θηρίωι ὁ λόγος, φησίν, ὁ Περσεὺς ῥύεται.

Read: οὐδ' ἐπ' ἄλλον <δέ> τινα τούτων ἀλλ' ἐπὶ μόνην τὴν Ἀνδρομέδαν ἔρχεται τὸ θηρίον, ὃ ἀποκτείνας [οὗ] καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν πρὸς ἑαυτὸν λαβών, ἔκδοτον δεδεμένην τῶι θηρίωι, ὁ Λόγος, φησίν, ὁ Περσεὺς ῥύεται. Cf. Arat. 354 Ἀνδρομέδην μέγα Κῆτος ἐπερχόμενον κατεπείγει.

(17) IV 49.3 p. 73.23 Ἔστι δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἐν τῶι κόσμωι ὁ ὄρνις ὁ Κύκνος παρὰ τὰς ἄρκτους, (μουσ)ικὸν ζῶιον, τοῦ θείου σύμβολον πνεύματος...

Read: Ἔστι δὲ παρὰ τὰς Ἄρκτους καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐν τῶι κόσμωι, <ὅ ἐστιν> ὁ Ὄρνις (cf. Arat. 275 ss.), ὁ κύκνος κτλ.

(18) IV 51.2-3 p. 74.26 Γεωμετρίας γάρ, ὡς ἔστιν ἐνιδεῖν, σημεῖόν ἐστιν ἀρχὴ ἀμερές, ἀπ' ἐκείνου δὲ τοῦ σημείου τῆι τέχνηι ἡ τῶν ἀπείρων σχημάτων ἀπὸ τοῦ σημείου γένεσις εὑρίσκεται. ῥυὲν γὰρ τὸ σημεῖον ἐπὶ μῆκος γίνεται γραμμὴ μετὰ τὴν ῥύσιν, πέρας ἔχουσα σημεῖον· γραμμὴ δὲ ἐπὶ πλάτος ῥυεῖσα ἐπίπεδον γεννᾶι, πέρατα δὲ τοῦ ἐπιπέδου γραμμαί· ἐπίπεδον δὲ ῥυὲν εἰς βάθος γίνεται σῶμα· στερεοῦ δὲ ὑπάρξαντος, οὕτως ἐξ ἐλαχίστου σημείου παντελῶς ἡ τοῦ μεγάλου σώματος ὑπέστη φύσις.

Read: σημεῖόν ἐστιν ἀρχή, ἀμερὲς <ὄν>· ἀπ' ἐκείνου δὲ τοῦ σημείου τῆι τέχνηι ἡ τῶν ἀπείρων σχημάτων [ἀπὸ τοῦ σημείου] γένεσις εὑρίσκεται. ῥυὲν γὰρ τὸ σημεῖον ἐπὶ μῆκος γίνεται γραμμή [μετὰ τὴν ῥύσιν], πέρας ἔχουσα σημεῖον -- ἐπίπεδον δὲ ῥυὲν εἰς βάθος γίνεται σῶμα, <πέρατα δὲ τοῦ σώματος ἐπίπεδα>· στερεοῦ δὲ ὑπάρξαντος οὕτως, ἐξ ἐλαχίστου κτλ.

(19) IV 51.4 p. 75.5 Τῆς δὲ ἀριθμητικῆς κατὰ σύνθεσιν ἐχούσης τὴν φιλοσοφίαν ἀριθμὸς γέγονεν ἀρχή, ὅπερ ἐστὶν ἀόριστον, ἀκατάληπτον, ἔχων ἐν ἑαυτῶι πάντας τοὺς ἐπ' ἄπειρον ἐλθεῖν δυναμένους ἀριθμοὺς κατὰ τὸ πλῆθος.

Read: κατὰ σύνθεσιν <περι>εχούσης τὴν φιλοσοφίαν ἀριθμὸς γέγονε <πρῶτος> ἀρχή (ὅπερ ἐστὶν <ἕν,> ἀόριστον, ἀκατάληπτον), ἔχων

κτλ. and cf. p. 5.19 ἔλεγεν (sc. Pythagoras) τὴν ἀρχὴν τῆς ἀριθμητικῆς <τὴν> φιλοσοφίαν κατὰ σύνθεσιν περιέχειν τόνδε τὸν τρόπον· ἀριθμὸς γέγονε πρῶτος ἀρχή (ὅπερ ἐστὶν ἕν, ἀόριστον, ἀκατάληπτον), ἔχων ἐν ἑαυτῶι πάντας τοὺς ἐπ' ἄπειρον δυναμένους ἐλθεῖν ἀριθμοὺς κατὰ τὸ πλῆθος,

(20) IV 51.7 p. 75.19 Αὕτη ἐστὶν ἡ κατὰ Πυθαγόραν ἱερὰ τετρακτὺς ἀεννάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσα ἐν ἑαυτῆι, τουτέστι τοὺς ἄλλους πάντας ἀριθμούς.

Read: ἱερὰ τετρακτύς, „<πηγὴ> ἀενάου φύσεως ῥιζώματ' ἔχουσα" (= H pp. 6.10; 150.14; 162.10) ἐν ἑαυτῆι κτλ.

(21) IV 51.13 p. 76.24 Ἕτεραι δὲ ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου φύονται ἓξ συζυγίαι, αἳ περὶ τὴν κεφαλὴν διϊκνούμεναι συνέχουσι τὰ σώματα ἐν αὐτῆι περατούμεναι· ἡ δὲ ἑβδόμη ἐκ τῆς παρεγκεφαλίδος εἰς τὰ κάτω τοῦ λοιποῦ σώματος, καθὼς εἴπομεν.

Read: ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου <ἀπο>φύονται ἓξ συζυγίαι -- συνέχουσι τὰ <ἄνω τοῦ> σώματος, ἐν αὐτῆι περατούμεναι· ἡ δὲ ἑβδόμη ἐκ τῆς παρεγκεφαλίδος * (exspectes ἀποφυομένη χωρεῖ, cf. p. 76.16 et 21) εἰς τὰ κάτω τοῦ λοιποῦ σώματος.

(22) IV 51.14 p. 76.29 Ἐπεὶ οὖν καὶ ταῦτα δοκεῖ ἱκανῶς ἡμᾶς ἐκτεθεῖσθαι, πάντα δὲ τὰ δοκοῦντα εἶναι τῆς ἐπιγείου φιλοσοφίας δόγματα περιείληπται ἐν τέσσαρσι βιβλίοις, δοκεῖ ἐπὶ τοὺς τούτων χωρεῖν μαθητάς. μᾶλλον δὲ κλεψιλόγους.

Read: πάντα τε τὰ δοκοῦντα <ἀληθῆ> εἶναι τῆς ἐπιγείου φιλοσοφίας δόγματα. Cf. p. 3.20 ἐκ δογμάτων φιλοσοφουμένων καὶ μυστηρίων ἐπικεχειρημένων καὶ ἀστρολόγων ῥεμβομένων...

(23) V 7.1 p. 79.4 ... καὶ ἴδωμεν ὡς τὰ κρυπτὰ καὶ ἀπόρρητα πάντων ὁμοῦ συνάγοντες οὗτοι μυστήρια τῶν ἐθνῶν καταψευδόμενοι τοῦ Χριστοῦ ἐξαπατῶσι τοὺς ταῦτα οὐκ εἰδότας τὰ τῶν ἐθνῶν ὄργια.

Read: συναγ<αγ>όντες οὗτοι μυστήρια τῶν ἐθνῶν, καταψευδόμενοι τοῦ Χριστοῦ ἐξαπατῶσι τοὺς ταῦτα οὐκ εἰδότας <ὄν>τα τῶν ἐθνῶν ὄργια.

(24) V 7. 16-17 p. 82. 16 ... διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ηὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία· φάσκοντες γὰρ εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν...

Read: ἀλλ' ἐματαιώθη<σαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη> ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία = NT *Rom.* 1. 21.

(25) V 7. 22-23 p. 84. 2 ... ἱερὰ καὶ σεβάσμια καὶ ἀνεξαγόρευτα τοῖς μὴ τετελεσμένοις τὰ Ἴσιδος ἔχουσι μυστήρια. τὰ δ' εἰσὶν οὐκ ἄλλο τι ἢ ἡρπασμένον καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῆς ἑπταστόλου καὶ μελανείμονος αἰσχύνη Ὀσίριδος. Ὄσιριν δὲ λέγουσιν ὕδωρ. ἡ δὲ φύσις ἑπτάστολος, περὶ αὐτὴν ἔχουσα καὶ ἐστολισμένη ἑπτὰ στολὰς αἰθ<ε>ρίους — τοὺς πλάνητας γὰρ ἀστέρας οὕτω προσαγορεύουσιν ἀλληγοροῦντες καὶ αἰθ<ε>ρίους καλοῦντες † καθὼς --, ἡ μεταβλητὴ γένεσις, ὑπὸ τοῦ ἀρρήτου καὶ ἀνεξεικονίστου καὶ ἀνεννοήτου καὶ ἀμόρφου μεταμορφουμένη κτίσις ἀναδείκνυται.

Read: (1) τὰ δ' εἰσὶν οὐκ ἄλλο τι ἢ <τὸ> ἡρπασμένον -- καὶ μελανείμονος, <ὅπερ ἐστὶν> αἰσχύνη Ὀσίριδος and cf. pp. 85.7 ἕστηκε γυμνὸν τὸ κεκρυμμένον, κάτωθεν ἄνω βλέπον. 85.20 ἕστηκε τοιούτωι

τινὶ κεχαρακτηρισμένος σχήματι, ὅπερ ἐστὶν αἰσχύνη ἀνθρώπου. Plut. *de Is.* 358 B μόνον δὲ τῶν μερῶν τοῦ Ὀσίριδος τὴν Ἶσιν οὐχ εὑρεῖν τὸ αἰδοῖον.

(2) Ὄσιριν δὲ λέγουσιν ὕδωρ· ἡ δὲ Ἶ σ ι ς (cf. Plut. *de Is.* c. 53) ἑπτάστολος - - αἰθ<ε>ρίους (τοὺς πλάνητας γὰρ ἀστέρας οὕτω προσαγορεύουσιν, ἀλληγοροῦντες καὶ <διὰ τοῦτο> αἰθ<ε>ρίους καλοῦντες, καθὼς <ἐν τοῖς τόποις γενόμενοι ἐροῦμεν suppleverim>), ἡ μεταβλητὴ γένεσίς <ἐστιν, ἣ> ὑπὸ τοῦ ἀρρήτου - - μεταμορφουμένη κτίσις ἀναδείκνυται.

(26) V 7. 25 p. 84. 14 Λέγουσιν οὖν περὶ τῆς τοῦ σ π έ ρ μ α τ ο ς (Go Cr We: π ν ε ύ μ α τ ο ς P) οὐσίας, ἥτις ἐστὶ π(ά)ντων τῶν γινομένων αἰτία, ὅτι τούτων ἐστὶν οὐδέν, γεννᾶι δὲ καὶ ποιεῖ πάντα τὰ γινόμενα, λέγοντες οὕτως· „γίνομαι ὃ θέλω καὶ εἰμὶ ὅ εἰμι". διὰ τοῦτό φησιν ἀκίνητον εἶναι τὸ πάντα κινοῦν (cf. Aristot. *Phys.* Θ 5 p. 256 b 24 et al.)· μένει γὰρ ὅ ἐστι, ποιοῦν τὰ πάντα, καὶ οὐδὲν τῶν γινομένων γίνεται. τοῦτον <δ' add.> εἶναί φησιν Ἀγαθὸν μόνον...

In *J. T. S.* 19 (1968) 86 I tried to defend the reading of P πνεύματος (against σπέρματος of Go Cr We) by referring to p. 81. 7 ἔστι γὰρ ψυχὴ πάντων τῶν γινομένων αἰτία. Now I think that the transmitted πνεύματος can be better defended by referring to the Gnostic usage of the pneumatic medical literature: cf. H pp. 116.1 Πρὸς τούτων (scripsi: ταύτην P) τὴν ἀπόδειξιν φέρουσι <καὶ add.> τὴν τοῦ ἐγκεφάλου ἀνατομήν, αὐτὸν μὲν τὸν ἐγκέφαλον ἀπεικονίζοντες τῶι Πατρὶ διὰ τὸ ἀκίνητον <εἶναι addidi>, τὴν δὲ παρεγκεφαλίδα τῶι Υἱῶι διά τε τὸ κινεῖσθαι καὶ <τὸ add.> δρακοντοειδῆ ὑπάρχειν. ἣν ἀρρήτως καὶ ἀσημάντως ἐπισπᾶσθαι διὰ τοῦ κωναρίου φάσκουσι τὴν ἐκ τοῦ καμαρίου ἀπορρέουσαν π ν ε υ μ α τ ι κ ὴ ν κ α ὶ ζ ω ο γ ό ν ο ν ο ὐ σ ί α ν· ἣν ὑποδεξαμένη ἡ παρεγκεφαλὶς ὥσπερ ὁ Υἱός, ἀλάλως μεταδίδωσι τῆι ὕληι τὰς ἰδέας (τουτέστιν ἐπὶ τὸν νωτιαῖον μυελὸν διαρρεῖ τὰ σπέρματα καὶ τὰ γένη τῶν γενομένων κατὰ σάρκα). 76.15 ὃ (sc. τὸ π ν ε ῦ μ α) διατρέχον διά τινος ἀγγείου καλάμωι ἐοικότος ἐπὶ τὸ κωνάριον χωρεῖ, ὧι πρόσκειται τὸ στόμιον τῆς παρεγκεφαλίδος ἐκδεχόμενον τὸ διατρέχον π ν ε ῦ μ α καὶ ἀναδιδὸν ἐπὶ τὸν νωτιαῖον λεγόμενον μυελόν, ὅθεν πᾶν τὸ σῶμα μεταλαμβάνει τὸ π ν ε υ μ α τ ι κ ό ν ... οὗ τὸ πέρας ἐπὶ τὰ γεννητικὰ ἀγγεῖα τερματίζεται· ὅθεν καὶ τὰ σπέρματα ἐξ ἐγκεφάλου διὰ τῆς ὀσφύος χωροῦντα ἐκκρίνεται. 87.16 ἐν κεφαλῆι γὰρ εἶναι τὸν χαρακτηριστικὸν ἐγκέφαλον, τὴν <πάντων addidi ex p. 76.7> οὐσίαν.[3]

(27) V 7.28.29 p. 85.15 Καὶ τοῦτο Ἕλληνες μυστικὸν ἀπὸ Αἰγυπτίων παραλαβόντες φυλάσσουσι μέχρι σήμερον· τοὺς γοῦν Ἑρμ(ᾶς), φησί, παρ' αὐτοῖς τοιούτωι τετιμημένους σχήματι θεωροῦμεν. Κυλλήνιοι δὲ διαφερόντως τιμῶντες * λόγον. φησὶ γάρ· Ἑρμῆς ἐστι λόγος. <ὃς Go> ἑρμηνεὺς ὢν καὶ δημιουργὸς τῶν γεγονότων ὁμοῦ καὶ γινομένων, καὶ ἐσομένων, παρ' αὐτοῖς τιμώμενος ἕστηκε τοιούτωι τινὶ κεχαρακτηρισμένος σχήματι, ὅπερ ἐστὶν αἰσχύνη ἀνθρώπου, ἀπὸ τῶν κάτω ἐπὶ τὰ ἄνω ὁρμὴν ἔχων.

[3] Cf. also R. P. Casey, *J. T. S.* 27 (1926) 381 n. 4 and 382 n. 2.

Read: Κυλλήνιοι δὲ διαφερόντως τιμῶντες <τὸν Ἑρμῆν> λό(γ)ον φασὶν (Go) <εἶναι· ὁ> γὰρ Ἑρμῆς ἐστι λόγος and cf. Paus. VI 26.5 τοῦ Ἑρμοῦ δὲ τὸ ἄγαλμα, ὃν οἱ ταύτηι περισσῶς σέβουσιν, ὀρθόν ἐστιν αἰδοῖον ἐπὶ τοῦ βάθρου. Artemid. Onericrit. I 45 Pack τὸ αἰδοῖον ἔοικε γονεῦσι μέν, ἐπεὶ τὸν σπερματικὸν ἐπέχει λόγον... λόγοις δὲ καὶ παιδείαι, ὅτι γονιμώτατον πάντων τὸ αἰδοῖόν ἐστιν, ὥσπερ καὶ ὁ λόγος. εἶδον δὲ καὶ ἐν Κυλλήνηι γενόμενος Ἑρμοῦ ἄγαλμα οὐδὲν ἄλλο ἢ αἰδοῖον δεδημιουργημένον λόγωι τινὶ φυσικῶι. H. p. 70.16 λόγον δὲ εἶναι παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀκούομεν τὸν Ἑρμῆν.[4] No doubt, in ὁρμὴν: Ἑρμῆν there is a paretymological attempt at interpretation.

(28) V 7.33-34 p. 87.3 Περὶ τούτων, φησίν, ἡ γραφὴ λέγει· „ἔγειραι, ὁ καθεύδων, καὶ ἐξεγέρθητι, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός". οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ ἐν πᾶσι, φησί, τοῖς γενητοῖς υἱὸς ἀνθρώπου κεχαρακτηρισμένος ἀπὸ τοῦ ἀχαρακτηρίστου λόγου (ci. Mi, agn. Go Cr We: λόγος P). τοῦτο, φησίν, ἐστὶ τὸ μέγα καὶ ἄρρητον Ἐλευσινίων μυστήριον „ὗε, κύε".

Read: (1) „... καὶ ἐξεγέρθητι <ἐκ τῶν νεκρῶν>, καὶ..." = NT *Ephes.* 5: 14; H *In Daniel.* p. 328.7 Bonwetsch; *De Antichr.* 65 p. 46.11 Achelis.

(2) οὗτος <δέ> ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ ἐν πᾶσι, φησί, τοῖς γενητοῖς Υἱος Ἀνθρώπου, <ὁ> κεχαρακτηρισμένος ἀπὸ τοῦ ἀχαρακτηρίστου Λόγος· <καὶ> τοῦτο, φησίν, ἐστὶ τὸ μέγα καὶ ἄρρητον <τῶν> Ἐλευσινίων μυστήριον... and cf. p. 93.1 διὰ τοῦτο, φησί λέγει ὁ Ἰησοῦς· (John 10: 7 and 9). ἔστι δὲ ὁ ταῦτα λέγων ὁ ἀπὸ τοῦ ἀχαρακτηρίστου, φησίν, ἄνωθεν κεχαρακτηρισμένος τέλειος ἄνθρωπος.

Again, in ὗε I think there is an intended paretymological hint at the vocative υἱέ of υἱὸς ἀνθρώπου. Cf. Plut. *de Is.* 364 D καὶ τὸν υἱὸν ἀπὸ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ὗσαι.[5]

(29) V 7.37 p. 88.3 Καὶ φησὶν ὅτι τετριγυῖαι αὐτῶι ἠκολούθουν αἱ ψυχαί, τῶι λόγωι, „ὣς αὗται τετριγυῖαι ἅμ' ἤ<ϊ>σαν, ἦρχε δ' ἄρα σφιν" (τουτέστιν ἡγεῖτο) „Ἑρμείας ἀκάκητα κατ' εὐρώεντα κέλευθα" (*Odyssey* 24. 9-10)...

Read: Καί, φη(σ)ίν, ὅτι -- αὐτῶι ἠκολούθουν αἱ ψυχαί (<τουτέστι> τῶι Λόγωι), <οὕτως λέγει·> „ὣς αἱ (Mi ex Hom.)... and cf. pp. 86.1 τοὺς ποιητὰς... λέγοντας οὕτως· (*Od.* 24. 1-2). 87.11 ὡς διὰ [τῆς] εἰκόνος ὁ ποιητὴς ἐπιδέδειχε λέγων· (*Od.* 24. 6-8).

(30) V 7.40 p. 88.21 Θνητὴ γάρ, φησί, πᾶσα ἡ κάτω γένεσις, ἀθάνατος δὲ ἡ ἄνω γεννωμένη· γεννᾶται γὰρ ἐξ ὕδατος μόνου καὶ πνεύματος πνευματικός, οὐ σαρκικός· ὁ δὲ κάτω σαρκικός.

Read: Θνητὴ γάρ, φησί, <ἐστὶ> πᾶσα ἡ κάτω γένεσις -- γεννᾶται γὰρ „ἐξ ὕδατος" μόνου „καὶ πνεύματος" πνευματικὸς <ἄνθρωπος> (in P ras. litt. quattuor = ανοσ), οὐ σαρκικός and cf. p. 96.4 τὸν τέλειον

[4] Cf. also Cornut. *De nat. deor.* 16 (p. 23. 16—22 Lang); Plut. *An seni sit resp. ger.* 797 F. Roscher, *Lex.* I p. 2342 f.; R. Reitzenstein, *Zwei religionsgesch. Fragen* 96; S. Eitrem in *RE* VIII p. 791. 28 ff.; C. F. H. Bruchmann, *Epith. deor.* 108.

[5] As for ὗε, κύε, cf. Procl. *in Tim.* III p. 176. 30 Diehl; A. Dieterich, *Mutter Erde*[3] p. 45 f.; G. Mylonas, *Eleusis* (Princeton 1962), p. 270 f. The Athenian inscription: *Bull. corr. hell.* 20, p. 79.

ἄνθρωπον, τὸν ἀναγεννώμενον „ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος“ (John 3: 5) οὐ σαρκικόν.

(31) V 8.3 p. 89.15 Καὶ τοῦτο, φησίν, οὐδὲ τοὺς ποιητάς λέληθε. (*Iliad* 15. 189). Read: λέληθε <λέγοντας>· and cf. p. 122.15 μαρτυρεῖν ἔοικε καὶ ὁ ποιητὴς λέγων· (*Iliad* 15. 189).

(32) V 8.4 p. 89.22 Οὗτός ἐστι, φησίν, ὁ ἐν πᾶσιν ἀρσενόθηλυς ἄνθρωπος, ὃν οἱ ἀγνοοῦντες Γηρυόνην καλοῦσι τρισώματον, ὡς ἐκ γῆς ῥέοντα Γηρυόνην... Read: τρισώματον (ὡς 'ἐκ γῆς ῥέοντα' <ὄντα> Γηρυόνην). (Cf. p. 78.11 διαιροῦσι δὲ αὐτὸν [sc. Adamas] ὡς Γηρυόνην τριχῆι· ἔστι γὰρ τούτου, φασί, τὸ μὲν νοερόν, τὸ δὲ ψυχικόν, τὸ δὲ χοϊκόν).

V 8.5 p. 89.27 (John 1 : 3-4). Αὕτη, φησίν, ἐστὶν ἡ ζωὴ ἡ ἄρρητος γενεὰ τῶν τελείων ἀνθρώπων, ἣ ταῖς προτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνώσθη· τὸ δὲ οὐδέν [ἐστιν del. Reitzenstein, We], ὃ χωρὶς αὐτοῦ γέγονεν, ὁ κόσμος <ὁ Reitz.> ἰδικός· γέγονεν (Go : γέγονε ἓν P) γὰρ χωρὶς αὐτοῦ, ὑπὸ τρίτου καὶ τετάρτου.

Read: ἐστὶν „ἡ ζωή“ -- ἣ „ταῖς προτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνω<ρί>σθη“· (= Ephes. 3: 5. H pp. 164.11; 203.8; 205.9) τὸ δὲ „οὐδέν“ (= John 1:3), ὃ χωρὶς αὐτοῦ γέγονεν, ὁ κόσμος ἐστίν, <ὁ> ἰδικός· γέγονε <μ>ὲν (Mi) γὰρ χωρὶς αὐτοῦ, ὑπὸ τρίτου καὶ τετάρτου <θεοῦ Reitz.>. Cf. p. 86.9 τῶι ταύτης τῆς κτίσεως δημιουργῶι Ἡσαλδαίωι, θεῶι πυρίνωι, ἀριθμὸν τετάρτωι.

(33) V 8.6 p. 90.5 Λέγουσι δὲ αὐτὸ καὶ Ἕλληνες, φησίν, οὕτως μαινομένωι στόματι·

φέρ' ὕδωρ, φέρ' οἶνον, ὦ παῖ,
μέθυσόν με καὶ κάρωσον·
τὸ ποτήριον λέγει μοι
ποδαπόν με δεῖ γενέσθαι,
<ἀλάλωι λαλοῦν σιωπῆι Cr>.[6]

(7) τοῦτο, φησίν, ἤρκει μόνον νοηθὲν ἀνθρώποις τὸ τοῦ Ἀνακρέοντος ποτήριον ἀλάλως λαλοῦν μυστήριον ἄρρητον. ἄλαλον γάρ, φησί, τὸ Ἀνακρέοντος [φησὶ Go] ποτήριον, ὅπερ αὐτῶι, φησὶν Ἀνακρέων, λαλεῖ ἀλάλωι φθέγματι, ποδαπὸν αὐτὸν δεῖ γενέσθαι, τουτέστι πνευματικόν, οὐ σαρκικόν, ἐὰν ἀκούσηι τὸ κεκρυμμένον μυστήριον ἐν σιωπῆι.

Read: Λέγουσι δὲ <τ>αὐτὸ καὶ Ἕλληνες, φησίν, οὕτως, „μαινομένωι στόματι“·[7] -- ποτήριον, <τὸ> ἀλάλως λαλοῦν μυστήριον ἄρρητον· ἄλαλον γάρ, φησί<ν, ἐστὶ μυστήριον = H p. 126.2> τὸ Ἀνακρέοντος [φησὶ] ποτήριον, ὅ<τι>περ αὐτῶι, <ὡς> φησιν Ἀνακρέων, λαλεῖ κτλ.

[6] Cf. Anacreont. 52. 10 Preisend. δὸς ὕδωρ, βάλ' οἶνον, ὦ παῖ. 48.8 φέρε μοι κύπελλον, ὦ παῖ. 52.11 τὴν ψυχήν μου κάρωσον. 17.25—26 τὸ δὲ πᾶν ὁ κηρὸς αὐτὸς / ἐχέτω λαλῶν σιωπῆι. *AG* VII 641.12 ἀγλώσσωι φθεγγόμενον στόματι; VII 193. 4; XI 43. Theogn. 1230.

[7] μαινομένωι στόματι = ποιητικῶς: cf. M. Marcovich, *Heraclitus*: *Greek Text with a Short Commentary* (1967, Parker & Son, Oxford), pp. 403—06 (fr. 75 M = fr. 92 DK).

(34) V 8.12 p. 91.12 Ἀπὸ γὰρ τῶν δώδεκα, φησί, φυλῶν μαθητὰς ἐξελέξατο δώδεκα, καὶ δι' αὐτῶν ἐλάλησε πάσῃ φυλῇ· διὰ τοῦτο, φησί, τὰ τῶν δώδεκα μαθητῶν κηρύγματα οὔτε πάντες ἀκηκόασιν οὔτε, ἐὰν ἀκούσωσι, παραδέξασθαι δύνανται· ἔστι γὰρ αὐτοῖς παρὰ φύσιν τὰ μὴ κατὰ φύσιν.

The phrase ἔστι... παρὰ φύσιν τὰ μὴ κατὰ φύσιν does not make sense. Read: παρὰ φύσιν τὰ μὴ κατὰ φυλήν. Cf. Ἀπὸ δὲ (scripsi: γὰρ P) τῶν δώδεκα, φησί, φυλῶν κτλ.

(35) V 8.27 p. 94.7 Καὶ πάλιν, φησίν, εἴρηκεν ὁ σωτήρ· „οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς" (Matth. 7 : 21). ὃ δ ε ῖ ποιήσαντας, οὐχὶ ἀκούσαντας μόνον, εἰς τὴν βασιλείαν εἰσελθεῖν τῶν οὐρανῶν. Read: ὃ δη<λοῖ, φησί,> ποιήσαντας κτλ. Cf. p. 94.22 (Matth. 13: 3-9): τουτέστι, φησίν· οὐδεὶς κτλ.

(36) V 8.32 p. 95.3 Λέγουσι γοῦν· „εἰ νεκρὰ ἐφάγετε καὶ ζῶντα ἐποιήσατε, τί, ἂν ζῶντα φάγητε, ποιήσετε;"[8] ζῶντα δὲ λέγουσι καὶ λόγους καὶ νόας καὶ ἀνθρώπους, τοὺς μαργαρίτας ἐκείνου τοῦ ἀχαρακτηρίστου ἐρριμμένους εἰς τὸ πλάσμα καρπούς. (33) τοῦτ' ἔστιν ὃ λέγει, φησί· „μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας τοῖς χοίροις" (Matth. 7 : 6)...

Read: καὶ νόας καὶ <τοὺς τελείους> ἀνθρώπους (= H pp. 89.28; 93.4; 96.4 and 7), τοὺς μαργαρίτας ἐκείνου τοῦ ἀχαρακτηρίστου, ἐρ<ρ>ιμμένους εἰς τὸ πλάσμα <ὡς> καρπούς. <καὶ> τοῦτ' ἔστιν ὃ <ὁ Ἰησοῦς> λέγει, φησί· κτλ.

(37) V 8.43 p. 97.2 Μικρά, φησίν, ἐστὶ τὰ μυστήρια τὰ τῆς Περσεφόνης κάτω, περὶ ὧν μυστηρίων καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἐκεῖ -- καὶ φερούσης τοὺς ἀπολλυμένους ἐπὶ τὴν Περσεφόνην, * καὶ ὁ ποιητὴς δέ φησιν·

Read: Μικρὰ <δέ Go>, φησίν, ἐστὶ [τὰ] μυστήρια τὰ τῆς Περσεφόνης, <τὰ> κάτω. περὶ ὧν μυστηρίων -- καὶ ὁ ποιητὴς δή, φησί, <λέγει>·

V 8.44 p. 97.11 Οἱ γὰρ τοὺς ἐκεῖ, φησί, λαχόντες „μόρους, μείζονας μοίρας λαμβάνουσιν" (= Heracliti fr. 97 M = 25 DK). Read: λαγχάνουσιν = p. 97.2. Cf. p. 100.23 ἔλαχε Go: ἔλαβε P.

(38) V 9.2 p. 98.5 ... οὕτως, φησί, Φρύγες τὸν <προόντα suppl. Reitzenstein, agn. We> ἀμύγδαλον καλοῦσιν, ἀφ' οὗ προῆλθε καὶ ἐγεννήθη ὁ ἀόρατος... Read: τὸν <πατέρα> ἀμύγδαλον and cf. pp. 97.24 Ἔτι δὲ οἱ Φρύγες λέγουσι τὸν πατέρα τῶν ὅλων εἶναι ἀμύγδαλον... ; 99.22 ὃν πολύκαρπος ἔ τ ι κ τ ε ν ἀμύγδαλος ἀνέρα συρικτάν.

---

[8] Cf. *Gospel of Thomas*, Logion 11b: „In the days when you ate the dead (thing), you made it (*or* him) alive: whensoever (ὅταν) you are in the light, what will you do?" (The translation from Coptic is mine). *Gospel of Philip*, Logion 93 (pl. 121.19 ff. ed. W. Till). R. M. Grant, *Vig. Christ.* 13 (1959), pp. 173 ff.; W. R. Schoedel, 14 (1960), pp. 225 ff.; E. Cornélis, 15 (1961), pp. 83 ff.; B. Gaertner, *The Theology of the Gospel of Thomas* (London 1961), pp. 164 f., and especially M. Marcovich, 'Textual Criticism on the *Gospel of Thomas*', *J. T. S.*, N. S. 20 (1969), pp. 72 ff.

(39) V 9.8 p. 99.11 = 44.2 *Carmen in Attinem* ed. Wolbergs:[9]

Εἴτε Κρόνου γένος, εἴτε Διὸς μάκαρ,
εἴτε Ῥέας μεγάλας, χαῖρε <ὦ> τὸ κατ-
ηφὲς ἄκουσμα Ῥέας Ἄττι· σὲ κα-
λοῦσι μὲν Ἀσσύριοι τριπόθητον Ἄ-
δωνιν, ὅλη δ' Αἴγυπτος Ὄσιριν, ἐπ-
ουράνιον Μηνὸς κέρας Ἑλλη-
νὶς σοφία, Σαμοθρᾶικες Ἀδάμ<να> σε-
βάσμιον, Αἱμόνιοι Κορύβαντα, καὶ
οἱ Φρύγες ἄλλοτε μὲν Πάπαν, ποτὲ
δὲ <αὖ> νέκυν ἢ θεὸν ἢ τὸν ἄκαρπον ἢ
αἰπόλον ἢ χλοερὸν στάχυν ἀμη-
θέντα ἢ <τ>ὸν πολύκαρπος ἔτικτεν ἀ-
μύγδαλος ἀνέρα συρικτάν.

2 ὦ Wilamowitz (ὦ χαῖρε Bergk) 6 Ἑλληνὶς Diels; ἕλληνες P 7 σοφία Wil.: σοφίαν P Ἀδάμ<να> Bergk conl. Hesych. s.v. ἀδαμνεῖν· τὸ φιλεῖν. καὶ Φρύγες τὸν φίλον Ἀδάμνα λέγουσιν (cf. T. Wolbergs, p. 71): ἀδὰμ P 10 αὖ Schneidewin 12 τὸν Wil.: ὃν P

As I already said (*Rhein. Mus.* 107, 1964, 153), in line 2 there is not μεγάλας in P, but μέγα. Now, as the epithet μεγάλη goes well with Rhea as Μήτηρ Μεγάλη, one could maybe read:

εἴτε Ῥέας, μεγά<λας>, χαῖρ' <ὦ> τὸ κατ-

But, on the other hand, if Cronos and Zeus have no epithet one can wonder why Rhea should have one. That is why I would prefer this reading:

εἴτε Ῥέας, μέγα χαῖρε ◡ —, τὸ κατ-
ηφὲς ἄκουσμα Ῥέας, Ἄττι· σὲ κα-

In the lacuna there might have stood πάτερ (cf. H p. 78.10), θεός, or a similar vocative of the hymnic ἐπίκλησις. Cf., e. g., Synesius *hymn.* 1. 95 Σύ, πάτερ, σύ, μάκαρ. . .

I think lines 12—13 should read:

θέντα ἢ ὃν πολύκαρπον ἔτικτεν ἀ-
μύγδαλος, ἀνέρα συρικτάν.

H p. 95.22 καλοῦσι δὲ αὐτὸν (sc. τὸν Ἀρχάνθρωπον, Ἀδάμαν), φησί, καὶ πολύκαρπον οἱ Φρύγες proves that πολύκαρπος is just another epithet of Attis, not of the Father — ἀμύγδαλος (cf. p. 97.24), as Bergk and Reitzenstein have seen. This goes well with Attis as θεὸς γόνιμος (Julian *or.* V 165b, quoted by Wolbergs 75). The transmitted ὃν should be kept, so that θέντα ἢ could be a dactyl (cf. the shortening of 8 καὶ before 9 οἱ, and of 10 ἢ before 11 αἰ-). Finally, read 10 δ'<αὖ>.

---

[9] *Griechische religiöse Gedichte der ersten nachchristlichen Jahrhunderte;* Band 1: Psalmen u. Hymnen der Gnosis und des frühen Christentums. Herausgegeben u. erläutert von Thielko Wolbergs (Beiträge zur Klass. Philologie, 40), Meisenheim am Glan (Verlag Anton Hain), 1971, pp. 8 and 60—75.

The hymn was first edited by F. G. Schneidewin (*Philol.* 3, 1848, pp. 247—66); Wilamowitz restored the dactyls (*Hermes* 37, 1902, p. 328 f.).

(40) V 9.9 p. 100.1 = 44.3 *Carmen in Attinem* ed. Wolbergs.[10]

Ἄττιν ὑμνήσω τὸν Ῥείης
οὐ κωδώνων σὺν βόμβοις
οὐδ᾽ αὐλῶι
Ἰδαίων
Κουρήτων
μυκηταῖ,
ἀλλ᾽ εἰς Φοιβείαν μίξω
μοῦσαν φορμίγγων· εὐοῖ
εὐάν, ὡς Πάν, ὡς Βακχεύς,
ὡς ποιμὴν λευκῶν ἄστρων . . .

2 οὐ κωδώνων Schneidewin: οὐ ὠδινῶν P συμβόμβοις P 3 αὐλῶι Wil.: αὐλῶν P 6 μυκηταῖ Wil.: μύκτητα P 7 εἰς Schneid.: οἷς P 9 εὐάν Schneid.: εὐών P

The metre is as restored by Wilamowitz. I think it can be improved while reading as follows:

Ἄττιν ὑμνήσω τὸν Ῥείης
οὐ <κ>ωδώνων σὺμ βόμβοις,
οὐδ᾽ αὐλῶι <τῶν> Ἰδαίων
Κουρήτων <σὺμ> μυκηταῖ,
ἀλλ᾽ εἰς Φοιβείαν μίξω κτλ.

(41) V 9.14 p.100.27 Ὑποκεῖσθαι δὲ αὐτῶι τὰ πάντα, καὶ εἶναι αὐτὸν ἀγαθόν, καὶ ἔχειν πάντων ἐν αὐτῶι, ὥσπερ „ἐν κέρατι ταύρου μονοκέρωτος" (cf. VT *Deut.* 33: 17), τὸ κάλλος τῶν ἄλλων, καὶ τὴν ὡραιότητα ἐπιδιδόναι πᾶσι τοῖς οὖσι κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτῶν καὶ οἰκειότητα, οἱονεὶ διὰ πάντων ὁδεύοντα, „ὥσπερ ἐκπορευόμενον ἐξ Ἐδὲμ" καὶ „σχιζόμενον εἰς ἀρχὰς τέσσαρας" (*Gen.* 2: 10).

Read: τὸ κάλλος [τῶν ἄλλων Go], καὶ τὴν ὡραιότητα - - καὶ οἰκειότητα. * * οἱονεὶ διὰ πάντων ὁδεύοντα, ὥσπερ „<ποταμὸν> ἐκπορευόμενον. . ." (=LXX). Cf. p. 101.5 ἐξερχόμενον οὖν τοῦτον τὸν ποταμὸν ἐξ Ἐδὲμ. . .

V 9.16 p. 101.13 „Καὶ ὄνομα τῶι τρίτωι Τίγρις· οὗτός ἐστιν ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων" (*Gen.* 2: 14). Read: Καὶ ὄνομα „τῶι τρίτωι <ποταμῶι> Τίγρις· οὗτος [ἐστὶν] ὁ πορευόμενος. . ." (=LXX).

(42) V 10.1 p. 102.21 ψαλμὸς αὐτοῖς ἐσχεδίασται οὗτος, δι᾽ οὗ πάντα αὐτοῖς (We: αὐτοῖς P) τὰ τῆς πλάνης μυστήρια δοκοῦσιν ὑμνωιδεῖν (Go Cr We: δοκοῦσι διὰ ὕμνου ἀεὶ δοῦν P, ἀείδειν Mi) οὕτως·. . . Read: πάντα [αὐτοῖς a dittography] τὰ τῆς πλάνης μυστήρια δοκοῦσι διὰ ὕμνου ᾄιδειν (cf. p. 99.9 ᾄιδων) οὕτως·

[10] Wolbergs, pp. 9 and 76—82; Schneidewin, pp. 247 and 263 ff.; Wilamowitz, pp. 330 f.

V 10.2 p. 102.23 = 44.1 *Naassenorum carmen* ed. Wolbergs.[11] I bring Wolbergs' text (1971):

Νόμος ἦν γενικὸς τοῦ παντὸς ὁ πρωτότοκος νόος·
ὁ δὲ δεύτερος ἦν τοῦ πρωτοτόκου τὸ χυθὲν χάος.
τριτάτη ψυχὴ δ' ἔλαβεν † ἐργαζομένην νόμον·
διὰ τοῦτ' ἐλάφου μορφὴν περικειμένη
κοπιᾶι θανάτωι μελέτημα κρατουμένη·
ποτὲ <μὲν> βασίλειον ἔχουσα βλέπει τὸ φῶς,
ποτὲ δ' εἰς † ἔλαιον ἐρριμμένη κλαίει,
† ποτὲ δὲ κλαίεται χαίρει,
† ποτὲ δὲ κλαίει κρίνεται,
† ποτὲ δὲ κρίνεται θνήισκει,
ποτὲ δὲ γίνεται
<κ>ἀνέξοδον ἡ μελέα κακῶ<ν>
λαβύρινθον ἐσῆλθε πλανωμένη.
εἶπεν δ' Ἰησοῦς· ἐσόρα, πάτερ,
ζήτημα κακῶν <τόδ'> ἐπὶ χθόνα
ἀπὸ σῆς πνοιῆς ἐπιπλάζεται.
ζητεῖ δὲ φυγεῖν τὸ πικρὸν χάος
κοὐκ οἶδε<ν ὅ>πως διελεύσεται.
τούτου με χάριν πέμψον, πάτερ·
σφραγῖδας ἔχων καταβήσομαι,
αἰῶνας ὅλους διοδεύσω,
μυστήρια πάντα δ' ἀνοίξω,
μορφὰς δὲ θεῶν ἐπιδείξω·
τὰ κεκρυμμένα τῆς ἁγίας ὁδοῦ
γνῶσιν καλέσας παραδώσω.

Read (and notice the decreasing length of the lines):

Νόμος ἦν γενικὸς τοῦ παντὸς ὁ πρωτό<τοκο>ς Νόος,
ὁ δὲ δεύτερος ἦν τοῦ πρωτοτόκου τὸ χυθὲν Χάος,
τριτάτη<ν> Ψυχὴ δ' ἔλαβ' <ἐξ>εργαζομένη νόμον·
διὰ τοῦτ' ἐλαφ<ρ>ὸν μορφὴν περικειμένη
κοπιᾶι, θανάτου μελέτημα, κρατουμένη·
ποτὲ <μὲν> βασίλειον ἔχουσα βλέπει τὸ φῶς,
ποτὲ δ' εἰς <σπ>ήλαιον ἐκρι<πτο>μένη κλάει·
ποτὲ μὲν [κλαίεται] χαίρει, ποτὲ δ' [κλαίει] ἐκ<κ>ρίνεται,
ποτὲ μὲν [κρίνεται] γίνεται, ποτὲ δὲ θνήισκει·
<κ>ἀνέξοδον ἡ μελέα κακῶ<ν>
λαβύρινθον ἐσῆλθε πλανωμένη.
εἶπεν δ' Ἰησοῦς· ἐσόρ<α>, πάτερ·

---

[11] Wolbergs, pp. 6—7 and 37—59. Cf. also W. Christ ad M. Paranikas, *Anthologia carminum christianorum* (1871), pp. 32 f.; A. von Harnack, in *SBBA* 1902, pp. 542—45; A. Swoboda, in *Wiener Studien* 27 (1905), pp. 300 f.; J. Kroll, *Die christliche Hymnodik bis zu Klemens von Alexandreia.* Verzeichnis d. Vorlesungen an der Akademie zu Braunsberg, 1921 and 1921—22, pp. 93 ff.

ζήτημα κακῶν <τόδ'> ἐπὶ χθόνα
ἀπὸ σῆς πνο<ι>ῆς ἀποπλάζεται·
ζητεῖ δὲ φυγεῖν τὸ πικρὸν Χάος,
κοὐκ οἶδε<ν ὅ>πως διελεύσεται.
τούτου με χάριν πέμψον, πάτερ·
σφραγῖδας ἔχων καταβήσομαι,
Αἰῶνας ὅλους διοδεύσω,
μυστήρια πάντα δ' ἀνοίξω
μορφάς τε θεῶν ἐπιδείξω·
[καὶ] τὰ κεκρυμμένα τῆς ἁγίας ὁδοῦ,
γνῶσιν καλέσας, παραδώσω.

1 πρωτότοκος Usener (*Altgriech. Versbau*, 1887, p. 94 s.): πρῶτος P: πρώτιστος ci. Mi 2 τὸ δὲ δεύτερον Cr 3 τριτάτην (sc. μοῖραν, τάξιν sim.) scripsi: τριτάτη P: τρίτατον Mi ἔλαβ' Mi: ἔλαβεν P: ἔλαχεν Cr (at cf. *Iliad.* 23. 275), ἔλαχ' Swoboda ἐξεργαζομένη scripsi: ἐργαζομένην P: ἔνθ' ἐργαζομένη Mi 4 τοῦτο P ἐλαφρὰν Harvey (ad Iren. *Adv. haer.*, 1857, I, p. LXI), ἐλαφρὸν Christ, Swoboda: ἔλαφον P: ἐλάφου Mi, def. Wolbergs (p. 45 s.) 5 θανάτου ci. We (conl. Plat. *Phaed.* 81 A μελέτη θανάτου): θανάτωι P edd.: θανάτου μελέτηισι Diels 6 μὲν add. Mi βασίλειον Swoboda: $βασι^{λ}$' P: βασιλείαν Mi, βασίλειαν Usener 7 σπήλαιον ci. Wolbergs (p. 49 s.): ἔλαιον P: ἔλεον Mi: ἐλεεῖν' Cr, agn. We ἐκριπτομένη Cr, agn. We: ἐρριμένη P: ἐρριμμένη Mi κλάει Christ, Usener: κλαίει P 8-9 delent Cr, ab Harnack 8 μὲν scripsi: δὲ P κλαίεται, κλαίει et 9 κρίνεται secl. Christ, Swoboda δ' ἐκκρίνεται scripsi: δὲ - - κρίνεται P 9 μὲν scripsi: δὲ P θνήισκει — γίνεται P, transposui 10 καὶ add. Cr et ἀνέξοδον Christ, Swoboda: ἀνέξοδος P, κἀνέξοδος We ἡ P: ἢ Cr κακῶν Mi: κακῶ P 11 εἰσῆλθε P, corr. Mi 12 διησοῦς P, corr. Mi ἐσὸρ P, corr. Mi 13 τόδ' add. Mi 14 πνοιῆς Cr: πνοῆς P ἀποπλάζεται Cr: ἐπιπλάζεται P 16 κοὐκ οἶδεν ὅπως Mi: καὶ οὐκ οἶδε πῶς P 20 διανοίξω P, corr. Mi 21 τε Harvey et R. Lipsius (*Gnosticismus* 56): δὲ P edd. 22 καὶ del. Lipsius et Usener τὰ κρυπτά <τε> τῆς ci. Mi

3 ἐξεργαζομένη νόμον = 'fulfilling the law'. — 4 ἐλαφρὸν μορφὴν περικειμένη (sc. Ψυχή): cf. H p. 80.18 Εἶναι δέ φασι τὴν ψυχὴν δυσεύρετον πάνυ καὶ δυσκατανόητον· οὐ γὰρ μένει ἐπὶ σχήματος οὐδὲ μορφῆς τῆς αὐτῆς πάντοτε, οὐδὲ πάθους ἑνός, ἵνα τις αὐτὴν ἢ τύπωι εἴπηι ἢ οὐσίαι καταλήψεται. τὰς δὲ ἐξαλλαγὰς ταύτας τὰς ποικίλας ἐν τῶι ἐπιγραφομένωι κατ' Αἰγυπτίους εὐαγγελίωι κειμένας ἔχουσιν. — 7 κλάει — 8 χαίρει: cf. Iren. *Adv. haer.* I 4.2 (I, p. 36 Harvey) Ποτὲ μὲν γὰρ ἔκλαιε καὶ ἐλυπεῖτο (sc. Sophia-Achamoth), ὡς λέγουσι, διὰ τὸ καταλελεῖφθαι μόνην ἐν τῶι σκότει καὶ τῶι κενώματι, ποτὲ δὲ εἰς ἔννοιαν ἥκουσα τοῦ καταλιπόντος αὐτὴν φωτὸς διεχεῖτο καὶ ἐγέλα, ποτὲ δ' αὖ πάλιν ἐφοβεῖτο, ἄλλοτε δὲ διηπόρει καὶ ἐξίστατο. — 10—11: Cf. *AG* XII 93.1 (Rhianus) λαβύρινθος ἀνέξοδος. As for the rest, see Wolbergs' excellent commentary (pp. 37—59).

(43) V 12.1 p. 104.13 Ἔστι γοῦν καὶ ἑτέρα τις Περατική, ὧν πολλοῖς ἔτεσιν ἔλαθεν ἡ κατὰ Χριστοῦ δυσφημία.

Read: καὶ ἑτέρα τις <αἵρεσις, ἡ> Περατική (= H pp. 107.8; 114.11; 116.12), <ἧς ἀρχηγοὶ γεγόνασι Κέλβης ὁ Καρύστιος καὶ Εὐφράτης ὁ Περατικός post I. Bernays (*Ges. Abh.* I, p. 300 s.) supplevi ex H pp. 268.24; 107.8; 33.3>, ὧν κτλ.

(44) V 12.2–3 p. 104.18 Ἡ δὲ πρώτη τομὴ καὶ προσεχεστέρα κατ' αὐτούς ἐστι<ν ἡ Go ex H> τριάς· καὶ <τὸ μὲν ἓν μέρος ex v. 16

transp. Go> καλεῖται ἀγαθὸν τέλειον, μέγεθος πατρικόν· τὸ δὲ δεύτερο τῆς τριάδος αὐτῶν μέρος οἱονεὶ δυνάμεων ἄπειρόν τι πλῆθος, ἐξ αὐτῶ γεγενημένων· τὸ τρίτον ἰδικόν. καὶ ἔστι τὸ μὲν πρῶτον ἀγέννητον ὅπερ ἐστὶν ἀγαθόν· τὸ δὲ δεύτερον ἀγαθὸν αὐτογενές· τὸ τρίτον γεν νητόν.

Read: τὸ <δὲ> τρίτον ἰδίκον. καὶ ἔστι τὸ μὲν πρῶτον ἀγέννητον ὅπερ ἐστὶν ἀγαθὸν <τέλειον>, τὸ δὲ δεύτερον [ἀγαθὸν a dittography αὐτογενές, τὸ <δὲ> τρίτον γεννητόν.

(45) V 12.6 p. 105.11 Κατεληλυθέναι οὖν φησι τὸν Χριστὸ ἄνωθεν, ἀπὸ τῆς ἀγεννησίας, ἵνα διὰ τῆς καταβάσεως αὐτοῦ πάντα σωθῆι τὰ τριχῆι διῃρημένα· τὰ μὲν γάρ, φησίν, ἄνωθεν κατενηνεγμένα κάτω ἀνελεύσεται δι' αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐπιβουλεύσαντα τοῖς κατενηνεγμένοι ἄνωθεν ἀφίεται (Go: ἀφίει P) καὶ κολασθέντα ἀπολέγεται.

Read: τὰ μὲν γάρ, φησίν, <ἐστὶν = H p. 269.22> ἄνωθεν κατε νηνεγμένα [κάτω om. H] ἀνελεύσεται δι' αὐτοῦ, τὰ δὲ — ἀφίετα <εἰκῆι = H p. 270.1> καὶ κολασθέντα ἀπολέγεται.

(46) V 12.7 p. 105.19 Ὅταν δὲ λέγηι, φησίν, „ἵνα μὴ σὺν τῶ κόσμωι κατακριθῶμεν" (1 *Cor.* 11 : 32) ἡ γραφή, τὴν τρίτην μοῖρα λέγει τοῦ κόσμου τοῦ ἰδικοῦ· τὴν μὲν γὰρ τρίτην δεῖ φθαρῆναι, ἣ καλεῖ κόσμον, τὰς δὲ δύο τῆς φθορᾶς ἀπαλλαγῆναι, τὰς ὑπερκειμένας

Read: Ὅταν δὲ ἡ γραφὴ λέγηι· - - τὴν τρίτην μοῖραν λέγει, τὸ κόσμον τὸν ἰδικόν (Bernays)· τὴν μὲν γὰρ - - ἣν καλεῖ κόσμον <ἰδικό = H p. 270.3>, τὰς δὲ δύο κτλ.

(47) V 13.1 p. 105.26 Οἱ γὰρ ἀστρολόγοι ἕνα τὸν κόσμον εἰρη κότες διαιροῦσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἀπλανῆ τῶν ζωιδίων μέρη δώδεκα, κα καλοῦσι τὸν κόσμον τῶν ζωιδίων τῶν ἀπλανῶν ἕνα κόσμον ἀπλανῆ ἕτερον δὲ εἶναι τὸν τῶν πλανωμένων καὶ δυνάμει καὶ θέσει καὶ ἀριθμῶ κόσμον λέγουσιν, ὅς (Go : ὅ P) ἐστι μέχρι (Go : μέρος P) σελήνης

Read: διαιροῦσιν αὐτὸν εἰς τὰ τῶν ἀπλανῶν ζωιδίων μέρη δώ δεκα - - τὸν τῶν πλανωμένων, <ὃν> καὶ δυνάμει καὶ θέσει καὶ ἀριθμῶι κό σμον λέγουσιν, ὅ ἐστι μέρος <μέχρι> σελήνης and cf. p. 194.5 τοῦ κό σμου μέρος τοῦθ' ὅπερ ἐστὶν ἀπὸ τῆς γῆς μέχρι τῆς σελήνης...

(48) V 13. 11 p. 107.18 ... κατὰ τετράγωνον δὲ δυεῖν (= Sext. Emp *Adv. math.* V 39). <ὃν δὲ τρόπον suppl. Go> ἐν τῶι ἀνθρώπωι (Go : μὲν τὰ ἄνω P) κεφαλῆι μὲν τὰ (Go : κε(φαλ)ὴ τὰ δὲ P) ὑποκείμενα μέρη [πάσχειν del. Go, om. H p. 32.12; Sext. V 44] συμπάσχειν, συμπά σχειν δὲ καὶ τοῖς ὑποκειμένοις τὴν κεφαλήν, οὕτως καὶ τοῖς ὑπερσελη ναίοις τὰ ἐπίγεια. ἀλλὰ (Go ex H Sexto : ἄλλη P) γάρ τίς ἐστι τούτων διαφορὰ καὶ <ἀ>συμπάθεια (Go e Sexto : συμπάθεια P H p. 33.2), ὡς <ἂν Go ex H Sexto> μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἕνωσιν.

Read: δυεῖν. <οὐ μὴν δὲ ὃν τρόπον> ἐν τῶι ἀνθρώπωι <τῆι> κεφα λῆι τὰ [δὲ om. H p. 32.11, Sext.] ὑποκείμενα μέρη [πάσχειν] συμπά σχειν [συμπάσχειν δὲ om. Sext.] καὶ τοῖς ὑποκειμένοις τὴν κεφαλήν, - - τὰ ἐπίγεια, ἀλλὰ γάρ τις ἔστι κτλ. and cf. Sext. V 44: Οὐδὲ γὰρ οὕτως ἥνωται τὸ περιέχον ὡς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα, ἵνα ὃν τρόπον τῆι κεφαλῆι τὰ ὑποκείμενα μέρη συμπάσχει καὶ τοῖς ὑποκειμένοις ἡ κεφαλή, οὕτω καὶ τοῖς ἐπουρανίοις τὰ ἐπίγεια, ἀλλά τις ἔστι τούτων διαφορὰ καὶ ἀσυμπάθεια, ὡς ἂν μὴ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐχόντων ἕνωσιν.

(49) V 13.12 p. 107.22 Ταύτην τὴν σύστασιν καὶ τὴν διαφορὰν τῶν ἄστρων, Χαλδαϊκὴν ὑπάρχουσαν, πρὸς ἑαυτοὺς ἐπισπασάμενοι οὓς προείπομεν, ἐπιψευσάμενοι τῶι τῆς ἀληθείας ὀνόματι ὡς Χριστοῦ λόγον κατήγγειλαν αἰώνων στάσιν, καὶ ἀποστασίας ἀγαθῶν δυνάμεων εἰς κακά, καὶ συμφωνίας ἀγαθῶν μετὰ πονηρῶν προσαγορεύουσι...

Read: ἐπισπασάμενοι <οἱ Περάται> οὓς προείπομεν (i. e. Euphrates et Celbes, H p. 107.8) - - ὡς Χριστοῦ λόγον κατήγγειλαν. αἰώνων <οὖν> στάσιν κτλ. (= H p. 33.5).

(50) V 14.1 p. 108.17... ἡ τοῦ σπάσματος ὅλη δύναμις ὑδατόχρους ἀεικίνητος, φέρουσα τὰ μένοντα, κατέχουσα τὰ τρέμοντα, ἀπολύουσα τὰ ἐρχόμενα, κουφίζουσα τὰ μένοντα, καθαιροῦσα τὰ αὔξοντα...

Read: <ἡ> φέρουσα τὰ μένοντα - - ἀπολύουσα τὰ ἐχόμενα, κουφίζουσα τὰ γέμοντα and cf. H p. 243.10 περιέρχεται Roeper: περιέχεται P; p. 128.19 and 23.

(51) V 14.5 p. 109.13 Ἀέρος ἀνατολῆς οἰκονόμος Καρφακασημεοχείρ, Ἐκκαββάκαρα· τούτους ἐκάλεσεν ἡ ἀγνωσία Κουρῆτας. ἄρχων ἀνέμων τρίτος Ἀριήλ· οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένετο Αἴολος, Βριάρης (Mi: βιάρης P).

Read: ἀέρος ἀνατολῆς <καὶ ἀέρος δύσεως> οἰκονόμοι - - οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Αἴολος, Β<ρ>ιάρη<ο>ς (cf. *Et. M.*, s. v.).

Cf. NT *Ephes.* 2 : 2 κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος. — Ἐκκαββάκαρα: cf. perhaps Ἐκκᾶς VT II *Reg.* 23: 26 (cod. A) plus Βακβακάρ (A), Βακάρ (B) I *Chron.* 9: 15.

(52) V 14.8 p. 109.25 Δύναμις δεξιὰ ἐξουσιάζει καρπῶν· τοῦτον ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσε Μῆνα· οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Βουμέγας, Ὀστάνης, Ἑρμῆς Τρισμέγιστος, Κουρίτης, Πετόσιρις, Ζωιδάριον, Βηρωσός, Ἀστράμψουχος. Ζωρόαστρις. δύναμις πυρὸς εὐώνυμος· τοῦτον ἡ ἀγνωσία ἐκάλεσεν Ἥφαιστον· οὗ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Ἐριχθόνιος, Ἀχιλλεύς, Καπανεύς, Φλέγων, Μελέαγρος, † τὰ δύηκεν, Κέλαδος, Ῥαφαήλ, Σουριήλ, Ὀμφάλη.

Read: δύναμις <πυρὸς> δεξιά· ἐξουσιάζει καρπῶν· - - † Κουρίτης † (non sanum; an Κῦρις Σήθ?) - - Ἀστράμψυχος (J. Bidez — Fr. Cumont, *Les mages hellénisés*, II, Paris 1938, p. 87) - - Φλεγύας, Μελέαγρος, Παδ<ο>υήλ (cf. *RE* VII A, p. 771.23), Ἐγκέλαδος (ci. Go, agn. Cr) κτλ.

Βουμέγας = ant. Pers. *Gāū-māta*, cf. J. Markwart, *Orientalia* 50 (1930), p. 23 n. 3; p. 29 n. 1. — Ὀστάνης, cf. K. Preisendanz, in *RE* XVIII, p. 1625.25 ff. — Ζωιδάριον = Ὠάννης-Ea-Aquarius. Cf. Fr. Hommel, in *Archiv f. Orientforsch.*, Beiband 1 (Berlin 1933 = Festschrift Oppenheim), pp. 41 ff. — Ἐγκέλαδος, cf. *RE* V, p. 2579.21 ff. — Ῥαφαήλ, Σουριήλ, cf. J. Michl, in *Real-lex. f. Ant. u. Christ.*, V pp. 102; 235 f.; 253.

(53) V 15.1 p. 110.14 Καταφανὴς σύμπασιν εὐκόλως γεγένηται ἡ τῶν Περατῶν αἵρεσις ἀπὸ τῆς τῶν ἀστρολόγων μεθηρμοσμένη τοῖς ὀνόμασι μόνοις...

Read: Καταφανὴς <μὲν οὖν> σύμπασιν - - μεθηρμοσμένη, <ἐνηλλαγμένη> τοῖς ὀνόμασι μόνοις and cf. p. 110.22.., ἐναλλάξαντες αὐ-

τῶν (sc. τῶν ἀστέρων) τὰ ὀνόματα (scripsi: τὸ ὄνομα P), ὡς ἀπὸ τῶν προαστείων ἔστι συγκρίναντας εὑρεῖν.

(54) V 16.2-3 p. 111.15 Δύναμις γάρ, φησίν, ὑδατόχρους, ἥντινα δύναμιν, φησί, τουτέστι τὸν Κρόνον, οὐδεὶς τῶν ἐν γενέσει καθεστώτων διαφυγεῖν δύναται. πάσηι γὰρ γενέσει πρὸς τὸ ὑποπεσεῖν τῆι φθορᾶι αἴτιος ἐφέστηκεν ὁ Κρόνος, καὶ οὐκ ἂν γένοιτο γένεσις, ἐν ἧι Κρόνος οὐκ ἐμποδίζει. τοῦτό ἐστι, φησίν, ὃ καὶ οἱ ποιηταὶ λέγουσι τὸ καὶ τοὺς θεοὺς ἐκψοφοῦν· (*Iliad.* XV 36-38; *Odyss.* V 184-86; *hymn. Apoll.* 84-86; H p. 122.23 about τὸ ... Στυγὸς ὕδωρ).

Read: Δύναμις γάρ <ἐστι>, φησίν, - - πάσηι γὰρ γενέσει, <φησί,> πρὸς τὸ - - καὶ οὐκ ἂν γένοιτο γένεσις [ἐν] ἧι <ὁ> Κρόνος οὐκ ἐμποδίζει. τοῦτό ἐστι, φησί, <τὸ ὕδωρ> ὃ καὶ οἱ ποιηταὶ λέγουσι, τὸ καὶ τοὺς θεοὺς ἐκφοβοῦν (ci. Mi: ἐκψοφοῦν P)· and cf. p. 111.12 Ἔστι δὲ ἡ φθορά, φησί, τὸ ὕδωρ, οὐδὲ ἄλλωι τινί, φησίν, ἐφθάρη τάχιον ὁ κόσμος ἢ ὕδατι. τὸ δὲ ὕδωρ ἐστί, τὸ περιεσφαιρωκὸς ἐν τοῖς προαστείοις, <ὡς addidi> λέγουσιν, ὁ Κρόνος and also p. 123.1 ἀποτρόπαιόν τι καὶ φρικτὸν οἱ θεοὶ καθ' Ὅμηρον εἶναι τὸ ὕδωρ νομίζουσιν, ὅπερ ὁ λόγος τῶν Σηθιανῶν φοβερὸν εἶναί φησι τῶι νοΐ.

(55) V 16.11 p. 113.3 Εἰσὶ δέ, φησί, τούτου ἀντίμιμοι πολλοί, τοσοῦτοι ὅσοι ὤφθησαν ἐν τῆι ἐρήμωι τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ δάκνοντες, ἀφ' ὧν ἐρ<ρ>ύσατο τοὺς δακνομένους ὁ τέλειος ἐκεῖνος, ὃν ἔστησε Μωυσῆς.

Read: τοσοῦτοι ὅσοι ὄφεις ἦσαν (Cr) ἐν τῆι ἐρήμωι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ δάκνοντες, ἀφ' ὧν - - ὁ τέλειος ἐκεῖνος <ὄφις> ὃν ἔστησε Μωϋσῆς and cf. VT *Num.* 21:6 Καὶ ἀπέστειλεν κύριος εἰς τὸν λαὸν τοὺς ὄφεις τοὺς θανατοῦντας, καὶ ἔδακνον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανεν λαὸς πολὺς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ ... (9) Καὶ ἐποίησεν Μωυσῆς ὄφιν χαλκοῦν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ σημείου, καὶ ἐγένετο ὅταν ἔδακνεν ὄφις ἄνθρωπον, καὶ ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν καὶ ἔζη.

(56) V 16.13 p. 113.15 Αὕτη δέ, φησίν, ἐστὶν ἡ Εὔα „μήτηρ πάντων τῶν ζώντων" (*Gen.* 3:20), κοινὴ φύσις, τουτέστι θεῶν ἀγγέλων, ἀθανάτων θνητῶν, ἀλόγων λογικῶν· ὁ γὰρ „πάντων·", φησίν, εἰπὼν εἴρηκε πάντων.

Read: „ζώντων", τουτέστι κοινὴ φύσις θεῶν ἀγγέλων, ἀθανάτων θνητῶν, λογικῶν ἀλόγων· ὁ γὰρ „πάντων", φησίν, εἰπὼν εἴρηκε „πάντων <τῶν ὄντων>" and cf. p, 113.24 οὐδ' ὅλως τι τῶν ὄντων ἐστὶ δίχα σημαίνοντος ἐκείνου.

(57) V 16.16 p. 114.4 (Arat. 46) Ἑκατέρωθεν δὲ αὐτοῦ (sc. τοῦ Δράκοντος) παρατέτακται Στέφανος καὶ Λύρα, καὶ κατ' αὐτὴν ἄνωθεν τὴν κεφαλὴν ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, ὁ Ἐν γόνασίν ἐστιν ὁρώμενος, (Arat. 70) ...

Read: καὶ κατ' αὐτὴν ἄνωθεν τὴν κεφαλὴν ἄκραν (habet P=H p. 113.27) ἐλεεινὸς ἄνθρωπος, ὁ Ἐν γόνασιν <καλούμενος>, ἐστὶν ὁρώμενος and cf. H p. 70.3 καλεῖται δὲ ὁ Ἐν γόνασιν. Arat. 65-66 ἀλλά μιν οὕτως / Ἐγγόνασιν καλέουσι.

(58) V 17.7-8 p, 115.9 Ὅταν δὲ λέγηι· „ὁ ὑμέτερος πατὴρ ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος ἐστί" (cf. John 8:44), τὸν ἄρχοντα καὶ δημιουργὸν τῆς ὕλης λέγει, ὃς ἀναλαβὼν τοὺς διαδοθέντας ἀπὸ τοῦ υἱοῦ χαρακτῆρας ἐγέννησεν ἐνθάδε, ὅς ἐστιν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος· τὸ γὰρ

ἔργον αὐτοῦ φθορὰν καὶ θάνατον ἐργάζεται. οὐδεὶς οὖν, φησί, δύναται σωθῆναι δίχα (Go: διὰ P) τοῦ υἱοῦ οὐδὲ ἀνελθεῖν· ὅς ἐστιν ὁ ὄφις. ὡς γὰρ κατήνεγκεν ἄνωθεν τοὺς πατρικοὺς χαρακτῆρας, οὕτως πάλιν ἐντεῦθεν ἀναφέρει τοὺς ἐξυπνισμένους καὶ γεγονότας πατρικοὺς χαρακτῆρας, ὑποστατοὺς ἐκ τοῦ ἀνυποστάτου ἐντεῦθεν ἐκεῖ μεταφέρων.

Read: ὃς ἀναλαβὼν τοὺς διαδοθέντας ὑπὸ τοῦ υἱοῦ χαρακτῆρας ἐγέννησεν ἐνθάδε. ο<ὗτο>ς <δέ> ἐστι, <φησίν,> ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνος· τὸ γὰρ ἔργον αὐτοῦ φθορὰν καὶ θάνατον <ἀπ>εργάζεται. οὐδεὶς οὖν, φησί, δύναται σωθῆναι οὐδ' ἀνελθεῖν <εἰ μὴ> διὰ τοῦ υἱοῦ, ὅς ἐστιν ὁ ὄφις· ὡς γάρ, <φησί,> κατήνεγκεν -- χαρακτῆρας, οὕτως -- ἀναφέρει τοὺς ἐξυπνισμένους καὶ γεγονότας <μνηστῆρας> πατρικοὺς χαρακτῆρας κτλ. and cf. p. 87.2 „τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει" (*Odyssey* XXIV 4), τοὺς ἐξυπνισμένους καὶ γεγονότας μνηστῆρας.

(59) V 17.9-10 p. 115.17 Τοῦτ' ἐστί, φησί, τὸ εἰρημένον· „ἐγώ εἰμι ἡ θύρα" (John 10: 7 and 9; H p. 93.2). μεταφέρει δέ, φησίν, †καμμοῦσιν ὀφθαλμοῦ βλεφάρου, ὥσπερ ὁ νάφθας τὸ πῦρ πανταχόθεν εἰς ἑαυτὸν ἐπισπώμενος, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἡ Ἡρακλεία λίθος τὸν σίδηρον, ἄλλο <δὲ Mi> οὐδέν, ἢ ὥσπερ ἡ τοῦ θαλασσίου ἱέρακος κερκὶς τὸ χρυσίον, ἕτερον δὲ οὐδέν· ἢ ὥσπερ ἄγεται ὑπὸ τοῦ ἠλέκτρου τὸ ἄχυρον, οὕτω, φησίν, ὑπὸ (Go: ἀπὸ P) τοῦ ὄφεως ἄγεται πάλιν ἀπὸ τοῦ κόσμου τὸ ἐξεικονισμένον τέλειον γένος ὁμοούσιον, ἄλλο δὲ οὐδέν, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ κατεπέμφθη.

Read: μεταφέρει γάρ, φησίν, <ἀνοίγων τοῖς> καμμ<ύ>ουσιν (Mi) ὀφθαλμῶν βλέφαρα (sc. ὁ υἱός, ὁ ὄφις). ὥσπερ ὁ νάφθας -- ἐπισπώμενος <ὁρᾶται, ἄλλο δὲ οὐδέν,> μᾶλλον δὲ ὥσπερ -- ἕτερον δὲ οὐδέν, ἢ ὥσπερ ἄγεται ὑπὸ τοῦ ἠλέκτρου τὸ ἄχυρον <μόνον>, οὕτω, φησίν, ὑπὸ <τοῦ> ὄφεως ἄγεται πάλιν -- ἄλλο δὲ οὐδέν, καθὼς ὑπ' αὐτοῦ <καὶ> κατεπέμφθη and cf. VT Isaias 6: 10 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν; H p. 87.1 θέλγει δὲ τὰ ὄμματα τῶν νεκρῶν (cf. *Odyssey* XXIV 3).

(60) V 19.10 p. 118.5 Γίνεται γὰρ τῶν δυνάμεων ἡ συνδρομὴ οἱονεί τις τύπος σφραγῖδος κατὰ συνδρομὴν ἀπὸ πληγῆς (P: ἀποπληγεὶς Go) παραπλησίως πρὸς τὸν ἐκτυποῦντα τὰς ἀναφερομένας οὐσίας.

Read: ἡ συνδρομὴ οἱονεί τις τύπος ἀπὸ πληγῆς σφραγῖδος [κατὰ συνδρομὴν a gloss] παραπλησίως [πρὸς] τῶι <εἰς κηρὸν> ἐκτυποῦντι τὰς ἀναφερομένας οὐσίας and cf. p. 271.15 ὥσπερ γὰρ σφραγὶς ἐπικοινωνήσασα κηρῶι τὸν τύπον ἐποίησεν . . . οὕτως καὶ αἱ δυνάμεις ἐπικοινωνήσασαι <ἀλλήλαις addidi> τὰ πάντα ἀπεργάζονται γένη ζώιων, <ὄντα addidi> ἄπειρα.

V 19.11 p. 118.10 Γέγονεν οὖν ἐκ πρώτης τῶν τριῶν ἀρχῶν συνδρομῆς μεγάλης μεγάλη τις ἰδέα σφραγῖδος (Go: σφραγὶς P), οὐρανοῦ καὶ γῆς (P, def. Bernays We: οὐρανὸς καὶ γῆ Go).

Read: γέγονεν οὖν ἐκ <τῆς> πρώτης -- συνδρομῆς, μεγάλης [μεγάλη τις] ἰδέα σφραγῖδος, οὐρανὸς καὶ γῆ and cf. p. 271.17 γεγονέν<αι> οὖν <φασιν addidi> ἀπὸ τῆς πρώτης συνδρομῆς τῶν τριῶν ἀρχῶν μεγάλης σφραγῖδος ἰδέαν, οὐρανὸν καὶ γῆν . . .

(61) V 19.12—13 p. 118.21 Ἐν αὐτῆι δὲ ἀνέφυσαν ἐκ τῶν ἀπείρων σφραγίδων διαφόρων ζώιων ἄπειρα πλήθη (Mi : πλεῖον P). εἰς δὲ ταύτην πᾶσαν τὴν (Bernays: ἡ P) ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἐν τοῖς διαφόροις

ζώιοις ἀπειρίαν (Bernays: ἀπειρία P) κατέσπαρται καὶ καταμεμέρισται μετὰ τοῦ φωτὸς ἡ τοῦ πνεύματος ἄνωθεν εὐωδία.

Read: ἐν αὐτῆι δὲ <τῆι γῆι Cr> ἀνέφυσαν -- πλήθη. εἰς δὲ ταύτην πᾶσαν τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν [ἐν] τῶν διαφόρων ζώιων ἀπειρίαν κατέσπαρται κτλ.

(62) V 19.13—14 p. 118.26 Βρασμὸν γάρ τινα ἐμποιῶν τοῖς ὕδασιν (sc. ἄνεμος) ἀπὸ τῶν ὑδάτων διεγείρει κύματα· ἡ δὲ τῶν κυμάτων γένεσις, οἱονεί τις οὖσα ὁρμὴ * ἐγκύμονα γεγονέναι τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ νοῦ (Bernays: τὸν ἄνθρωπον ἢ τὸν βοῦν P), ὁπόταν ὑπὸ τῆς τοῦ πνεύματος ὁρμῆς ὀργήσασα (Bernays: ὁρμήσασα P) ἐπείγηται.

Read: ἡ δὲ τῶν κυμάτων κίνησις (Go), οἱονεί τις οὖσα ὁρμή, <ἀρχὴ τῆι φύσει γέγονε τοῦ> ἐγκύμονα γεγονέναι τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ νοῦ, ὁπόταν -- ὀργήσασα <πρὸς γένεσιν> ἐπείγηται and cf. p. 119.4 ἐπὰν δὲ τοῦτο τὸ κῦμα, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου (transposui: ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κῦμα P) ἐκ τοῦ ὕδατος ἐγερθὲν καὶ ἐγκύμονα ἐργασάμενον τ ὴ ν φ ύ σ ι ν, γέννημα θηλείας εἰλήφηι (Bernays: εἰληφὼς P) [ἐν seclusi] ἑαυτῶι... and p. 271.23... βρασμόν τινα καὶ κίνησιν ἐργαζόμενον (sc. ἄνεμον) τῶι κόσμωι ἐκ τῆς τῶν ὑδάτων κινήσεως. τοῦτον δὲ ἀποτελεῖν (scripsi: ἐπιτελεῖν P) εἶδος σύρματι (Bernays: συρίγματι P) ὄφεως παραπλήσιον, πτερωθέν (We: φέρων ὅθεν P), εἰς (Go: ἦν P) ὃ <ἀ>φορῶν (Bernays: ὁ φορῶν P) ὁ κόσμος πρὸς γένεσιν ὁρμᾶι ὀργήσας ὡς μήτρα...

(63) V 19.15—16 p. 119.8... νοῦν... ὅ ἐστι τέλειος θεός, ἐξ ἀγεννήτου φωτὸς ἄνωθεν καὶ πνεύματος κατενηνεγμένος εἰς ἀνθρωπίνην φύσιν ὥσπερ εἰς ναόν... συγκεκραμένος (Go: συγκεκρυμμένος P) καὶ καταμεμιγμένος τοῖς σώμασιν... ἀπὸ τῶν σωμάτων σπεύδων λυθῆναι καὶ μὴ δυνάμενος τὴν λύσιν εὑρεῖν καὶ τὴν διέξοδον ἑαυτοῦ· καταμέμικται γὰρ σπινθὴρ τις ἐλάχιστος ἀπ (in P. vac. spat. litt. ± 11) ἀσμα ἄνωθεν ἀ (vac. spat. litt. ± 9 P) νος δίκην ἐν τὸ (vac. spat. litt. ± 7 P) λυσυγκρίτοις * * πολλῶν, ὡς, φησίν, ἐν τῶι ψαλμῶι λέγει.

Read: ὅ<ς> ἐστι τέλειος θεός. <ὃς Go> ἐξ ἀγεννήτου φωτὸς -- κατενηνεγμένος -- ἀπὸ τῶν σωμάτων σπεύδει (scripsi: σπεῦδον P) λυθῆναι, καὶ μὴ δυνάμενος τὴν λύσιν εὑρεῖν καὶ τὴν διέξοδον ἑαυτῶι (καταμέμικται γάρ, σπινθήρ τις ἐλάχιστος <ὤν>, ἀπ<όσπ>ασμα (scripsi: ἀπ<οσχισθὲν ἀπόσπ>ασμα Mi) ἄνωθεν ἀ<πὸ τοῦ φωτός, ἀκτῖ>νος (ex H ci. We) δίκην ἐν το<ῖς πο>λυσυγκρίτοις (ex H ci. We) <τοῦ σώματος), ex H add. suad. We> <„ἐβόα ἐξ ὑδάτων ex H et LXX add. Bernays> πολλῶν", ὡς, φησίν, ἐν τῶι ψαλμῶι (*Ps*. 28: 3; H pp. 272.5; 92.3) λέγεται.

V 19.17—18 p. 120.5 'Επεὶ οὖν (vac. spat. litt. ± 14 P) ημάτων κύματα (vac. spat. litt. ± 10 P) διαφόροις γ (vac. spat. litt. ± 14 P) εσι μήτρα τίς (vac. spat. litt. ± 10 P) κατεσπαρμέν (vac. spat. litt. ± 14 P) ὡς ἐπὶ πάντων τῶν ζώιων θεωρεῖται. ὁ δὲ ἄνεμος λάβρος ὁμοῦ καὶ φοβερὸς φερόμενός ἐστι τῶι σύρματι ὄφει παραπλήσιος, πτερωτός. ἀπὸ <τούτου We> τοῦ ἀνέμου, τουτέστιν ἀπὸ τοῦ ὄφεως, ἡ ἀρχὴ τῆς γεννήσεως τὸν εἰρημένον τρόπον γέγονε, πάντων ὁμοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως εἰληφότων.

The first sentence is a real *locus desperatus*. The length of the empty spaces in Parisinus is of no avail (and can be misleading).

Judging by H p. 119.1-8 (as corrected in nos. 62 and 63), we may expect something like this: Ἐπεὶ οὖν <τὰ ἐκ τῶν τοῦ ὕδατος ὁρμ>ημάτων κύματα <ἀρχὴ τῆς γεννήσεως τοῖς> διαφόροις γ<έν>εσι <γέγονεν, ἡ φύσις ὡς> μήτρα τις <ἐγκύμων κατέχει τὸ> κατεσπαρμέν<ον φῶς ἄνωθεν μετὰ τοῦ πνεύματος>, ὡς ἐπὶ πάντων τῶν ζώιων θεωρεῖται.

The second sentence is clear enough. Read: ὁ δὲ ἄνεμος, λάβρος ὁμοῦ καὶ σφοδρὸς (Go ex H p. 118.26) φερόμενος, ἐστὶ [τῶι om. H] σύρματι ὄφεως παραπλήσιος, πτερωτός, <καὶ> ἀπὸ τοῦ ἀνέμου - - ἡ ἀρχὴ - - γέγονε, πάντων ὁμοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως <ἀπ' αὐτοῦ> εἰληφότων.

(64) V 20.1—2 p. 121.6 Λέγουσι δὲ καὶ Μωσέα αὐτῶν συναίρεσθαι τῶι λόγωι, ἐπὰν εἴπηι· „σκότος καὶ γνόφος καὶ θύελλα" (*Deut.* 5:22) (οὗτοι, φησίν, οἱ τρεῖς λόγοι)· ἢ ὅταν εἴπηι ἐν παραδείσωι γεγονέναι τρεῖς, Ἀδὰμ Εὔαν ὄφιν· ἢ ὅταν λέγηι τρεῖς, Κάϊν Ἄβελ Σήθ (*Gen.* 4:25), καὶ πάλιν τρεῖς, Σὴμ Χὰμ Ἰάφεθ (*Gen.* 6:10)· ἢ ὅταν λέγηι τρεῖς πατριάρχας, Ἀβραὰμ Ἰσαὰκ Ἰακώβ (*Exod.* 6:3; IV *Mac.* 7:19)· ἢ ὅταν λέγηι τρεῖς ἡμέρας πρὸ ἡλίου καὶ σελήνης γεγονέναι (*Gen.* 1:5-13)· ἢ ὅταν λέγηι τρεῖς νόμους, ἀπαγορευτικὸν ἐφετικὸν διατιμητικόν.

Read: (οὗτοι <γάρ εἰσι>, φησίν, οἱ τρεῖς λόγοι) - - ἢ ὅταν λέγηι τρεῖς <υἱούς,> Κάιν Ἄβελ Σήθ and cf. *Gen.* 4:25.

(65) V 20.5 p. 121.23 Ὁ γὰρ περὶ τῆς μήτρας αὐτῶν καὶ τοῦ ὄφεως (Schneidewin: ὀρφέως P) λόγος καὶ <ὁ Brink> ὀμφαλός, ὅπερ ἐστὶν ἀνδρεία, διαρρήδην οὕτως ἐστὶν ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως.

Read: ὁ γὰρ περὶ τῆς μήτρας αὐτῶν καὶ τοῦ ὄφεως λόγος κα(ὶ) <τοῦ> ὀμφαλοῦ (ὅ<σ>περ ἐστὶν ἁρμονία (Go conl. H p. 122.12)) διαρρήδην αὐτός ἐστι <καὶ ὁ> ἐν τοῖς Βακχικοῖς τοῦ Ὀρφέως.

(66) V 20.6-8 p. 122.4 Πολλὰ μὲν οὖν ἐστι τὰ ἐπὶ τῆς παστάδος ἐκείνης (sc. ἐν Φλιοῦντι τῆς Ἀττικῆς) ἐγγεγραμμένα, περὶ ὧν Πλούταρχος ποιεῖται λόγους ἐν ταῖς (Mi: τοῖς P) πρὸς Ἐμπεδοκλέα δέκα βίβλοις· ἔστι δὲ τοῖς πλείοσι καὶ πρεσβύτης τις ἐγγεγραμμένος πολιός, πτερωτός, ἐντεταμένην ἔχων τὴν αἰσχύνην, γυναῖκα ἀποφεύγουσαν διώκων κυνοειδῆ (P: κυανοειδῆ Go Cr). ἐπιγέγραπται δὲ ἐπὶ τοῦ πρεσβύτου· Φάος ῥυέντης, ἐπὶ δὲ τῆς γυναικός· † περεηφικόλα. ἔοικε δὲ εἶναι κατὰ τὸν Σηθιανῶν λόγον ὁ Φάος ῥυέντης τὸ φῶς, τὸ δὲ σκοτεινὸν ὕδωρ (Go: τὸ σκοτ. ὕδωρ δὲ P) ἡ Φικόλα, τὸ δὲ ἐν μέσωι τούτων διάστημα ἁρμονία πνεύματος μεταξὺ τεταγμένου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Φάος ῥυέντου τὴν ῥύσιν ἄνωθεν τοῦ φωτός, ὡς λέγουσι, δηλοῖ κάτω. ὥστε εὐλόγως ἄν τις εἴποι τοὺς Σηθιανοὺς ἐγγύς που τελεῖν παρ' αὐτοῖς τὰ τῆς Μεγάλης † Φλοιᾶς ἰονόργια. Τῆι δὲ διαιρέσει τῆι τριχῆι μαρτυρεῖν ἔοικε καὶ ὁ ποιητὴς λέγων (*Iliad* XV 189; H p. 89.16)· „τριχθὰ δὲ πάντα δέδασται, ἕκαστα δ' ἔμμορε τιμῆς" (τουτέστι τῶν τριχῆι διηιρημένων ἕκαστον εἴληφε δύναμιν).

Read: ἐν τοῖς - - δέκα βιβλ<ί>οις, ἐνὶ δὲ τοῖς <ἄλλοις> πλείοσι καὶ πρεσβύτης τίς <ἐστιν> ἐγγεγραμμένος - - ἐπὶ δὲ τῆς γυναικός· γραίη (?) Φικόλα. - - κατὰ τὸν <τῶν> Σηθιανῶν λόγον - - πνεύματος <τοῦ> μεταξὺ τεταγμένου. τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Φάο<υ>ς ῥυέντου - - τοὺς Σηθιανούς

-- τελεῖν παρ' αὐτοῖς τὰ τῆς Μεγάλης Φλιασίων (Spott et Meineke) ὄργια. -- ἕκαστον δ' ἔμμορε τιμῆς.

On the speculation Φάος — Φάνης cf. Orph. frr. 2 and 86 Kern; Orph. hymn. 6.8 Quandt, and Karl Preisendanz, in RE XVII, p. 1763.

(67) V 21.7 p. 124.3 Οὕτω παρεισδύοντες διαφθείρουσι τοὺς ἀκροωμένους,ὁτὲ μὲν ἀποχρώμενοι ῥητοῖς, εἰς ὃ θέλουσι συνάγοντες κακῶς τὰ καλῶς εἰρημένα, φωλεύουσί τε τὸ ἑαυτῶν ἀδίκημα διὰ παραβολῶν ὧν βούλονται.

Read: οὕτω<ς ὡς ἰὸς> παρεισδύοντες (cf. Philumen. *De venenatis animal.* 4.1) διαφθείρουσι -- ὁτὲ μὲν ἀποχρώμενοι <τοῖς εὐαγγελικοῖς ῥητοῖς (cf. H pp. 195.16; 215.20),> -- εἰρημένα, <ὁτὲ δὲ> φωλεύοντες [τε] τὸ ἑαυτῶν ἀδίκημα διὰ κτλ.

(68) V 21.9 p. 124.9 Οὕτως ἡ τοῦ καταμεμιγμένου τῶι ὕδατι φωτὸς <ἀκτίς add. Go>, οἰκείου χωρίου ἐκ διδασκαλίας καὶ μαθήσεως μεταλαβοῦσα, σπεύδει πρὸς τὸν λόγον τὸν ἄνωθεν ἐλθόντα ἐν εἰκόνι δουλικῆι (cf. NT *Philipp.* 2:7) καὶ γίνεται μετὰ τοῦ λόγου λόγος ἐκεῖ, ὅπου λόγος ἐστί, μᾶλλον ἢ ὁ σίδηρος πρὸς τὴν Ἡρακλείαν λίθον.

Read: οὕτως <καὶ> ἡ τοῦ -- φωτὸς <ἀκτίς, φησίν,> οἰκείου χωρίου -- μεταλαβοῦσα, σπεύδει πρὸς τὸν Λόγον τὸν ἄνωθεν ἐλθόντα ἐν εἰκόνι δουλικῆι, μᾶλλον ἢ ὁ σίδηρος πρὸς τὴν Ἡρακλείαν λίθον, καὶ γίνεται μετὰ τοῦ Λόγου Λόγος ἐκεῖ ὅπου <ὁ> Λόγος ἐστί and cf. p. 124.6 πάντα οὖν, φησί, τὰ συγκεκραμένα, καθὼς εἴρηται, (καθὼς εἴρ. τὰ συγκεκραμένα P, transposui) ἔχει <χωρί>ον (Go: οὖν P) ἴδιον καὶ τρέχει πρὸς τὰ οἰκεῖα, ὡς <ὁ add.> σίδηρος <πρὸς Mi> τὴν Ἡρακλείαν λίθον . . .

V. 21.9 p. 124.14 Καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, φησί, καὶ πάντα διακρίνεται ἐπὶ τῶν οἰκείων τόπων τὰ συγκεκραμένα, μάνθανε· (Herodot. VI 20).

Read: καὶ <ὅτι> πάντα διακρίνεται τὰ συγκεκραμένα ἐπὶ τῶν οἰκείων τόπων <ὄντα, ἐκ τούτων> μάνθανε. Cf. p. 123.26 διχάζεται γὰρ καὶ διακρίνεται ἕκαστα τῶν συγκεκραμένων οἰκείου χωρίου τυχόντα· ὡς γάρ ἐστι, <φησί, addidi> χωρίον συγκράσεως τοῖς ζώιοις ἅπασιν ἕν, οὕτω καὶ τῆς διακρίσεως καθέστηκεν ἕν . . .

(69) V 23.1 p. 125.3 Ἰουστῖνος πάντηι ἐναντίος τῆι τῶν ἁγίων γραφῶν γενόμενος διδαχῆι, προσέτι δὲ καὶ τῆι τῶν μακαρίων εὐαγγελι<στ>ῶν (Go: εὐαγγελίων P) γραφῆι ἢ (P: ἐγγράφωι Go) φωνῆι, ὡς ἐδίδασκεν ὁ λόγος τοὺς μαθητὰς λέγων· „εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε“ (Matth. 10:5) (ὅπερ δηλοῖ μὴ προσέχειν τῆι τῶν ἐθνῶν ματαίαι διδασκαλίαι), οὗτος ἐπὶ τὰ ἐθνῶν τερατολογούμενα καὶ διδασκόμενα ἀναγαγεῖν πειρᾶται τοὺς ἀκροωμένους, αὐτολεξεὶ τὰ παρ' Ἕλλησι μυθευόμενα διηγούμενος, οὔτε πρότερον διδάξας οὔτε παραδοὺς τὸ τέλειον αὐτοῦ μυστήριον, εἰ μὴ ὅρκωι δήσηι τὸν πλανώμενον.

Read: τῆι τῶν μακαρίων εὐαγγελι<στ>ῶν [γραφῆι ἢ] φωνῆι, <τὴν δι' αὐτοῦ ἐπικεχειρημένην αἵρεσιν συνίσταται. (Cf. H pp. 133.25; 246.12). εἰ γὰρ> καὶ (scr.: ὡς P) ἐδίδασκεν ὁ Λόγος τοὺς μαθητὰς λέγων --, οὗτος -- ἀπαγαγεῖν πειρᾶται τοὺς ἀκροωμένους, -- οὗτοι πρότερον διδάξας οὔτε παραδοὺς τὸ τέλειον αὐτοῦ μυστήριον εἰ μὴ κτλ.

V 23.2 p. 125.10 Ἔπειτα τοὺς μύθους παρατίθησι ψυχαγωγίας χάριν, ὅπως οἱ ἐντυγχάνοντες τῆι τῶν βίβλων ἀναρίθμωι φλυαρίαι παραμύθιον ἔχωσι τὰ μυθευόμενα (ὃν τρόπον εἴ τις ὁδὸν μακρὰν βαδίζων, παρατυχὼν καταλύματι ἀναπαύεσθαι δοκεῖ), καὶ οὕτως πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων τραπέντες πολυμάθειαν μὴ μισήσωσιν, ἕως ἐπὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τεχναζόμενον ἀνόμημα διὰ πλειόνων ἐξηχηθέντες ὁρμήσωσι τετυφωμένοι.

Read: τῆι τῶν βίβλων ἀναριθμ<ήτ>ωι (= H pp. 102.19; 117.26) φλυαρίαι - - ἐπὶ τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων <ὁδὸν> τραπέντες - - ἐπὶ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τεχναζόμενον ἀνόμημα <καὶ> διὰ πλειόνων ἐξηχηθὲν ὁρμήσωσι...

(70) V 23.2—3 p. 125.17. . . οὕτω παραδίδωσι (sc. Justin) τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἐφευρημένα μετὰ ἀσεβείας μυστήρια, πῆι μέν, καθὰ προείπομεν, μύθοις Ἑλληνικοῖς χρησάμενος, πῆι δὲ παραπεποιημένοις βιβλίοις κατά τι παρεμφαίνουσι ταῖς προειρημέναις αἱρέσεσιν. οἱ πάντες γὰρ ἑνὶ πνεύματι συνωθούμενοι εἰς ἕνα βυθὸν ἁμάρας συνάγονται, ἄλλοι ἄλλως τὰ αὐτὰ διηγούμενοι καὶ μυθεύοντες, οὗτοι δὲ ἰδίως, οἱ πάντες γνωστικοὺς ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦσι, τὴν θαυμασίαν γνῶσιν τοῦ τελείου καὶ ἀγαθοῦ μόνοι καταπεπωκότες.

Read: βιβλίοις, κατά τι παρεμφαίνουσι <τὰ δοκοῦντα> ταῖς προειρημέναις αἱρέσεσιν. οἱ πάντες γὰρ <γνωστικοὶ> ἑνὶ πνεύματι — μυθεύοντες. οὗτοι δὲ (sc. discipuli Iustini) ἰδίως [οἱ πάντες a dittography] γνωστικοὺς ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦσι<ν, ὡσὰν addidi : ὡσεὶ iam Cr> τὴν θαυμασίαν γνῶσιν τοῦ Τελείου καὶ Ἀγαθοῦ μόνοι καταπεπωκότες.

(71) V 24.1 p.125.25 Ὄμνυε δέ, φησὶν Ἰουστῖνος. . . τὸν ἐπάνω πάντων ἀγαθῶν, τὸν ἀνώτερον, ἄρρητα φυλάξαι τὰ τῆς διδασκαλίας σιγώμενα· καὶ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἰδὼν τὸν ἀγαθὸν καὶ τελεσθεὶς παρ' αὐτῶι, τὰ τῆς σιγῆς ἄρρητα ἐφύλαξε καὶ ὤμοσε, καθὼς γέγραπται· (Ps. 109: 4).

Read: ὄμνυε - - - τὸν ἐπάνω πάντων, <τὸν ci. We> Ἀγαθόν, [τὸν ἀνώτερον a gloss], ἄρρητα φυλάξαι and cf. H p. 133. 1 ὀμνύω τὸν ἐπάνω πάντων, τὸν Ἀγαθόν, τηρῆσαι τὰ μυστήρια ταῦτα . . .

V 24.3 p.126.4 . ,. ἐν ἧι (sc. βίβλωι) μίαν τῶν πολλῶν μυθολογίαν ἐκτιθεμένην ὑπ' αὐτοῦ δηλώσομεν, οὖσαν παρὰ Ἡροδότωι (IV 8—10), ἣν ὡς ξένην τοῖς ἀκροαταῖς παραπλάσας διηγεῖται . . .

Read: οὖσαν <πρότερον> παρὰ Ἡροδότωι and cf. p.201.23 ὃν λόγον οὖν Ἀριστοτέλης ἀποδέδωκε περὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος πρότερος <ὤν, τοῦτον addidi> Βασιλείδης περὶ τοῦ μεγάλου ἄρχοντος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν υἱοῦ διασαφεῖ.

(72) V 26.1 p.126.29 Οὗτός φησιν (sc. Justin)· ἦσαν τρεῖς ἀρχαὶ τῶν ὅλων ἀγέννητοι, ἀρρενικαὶ δύο, θηλυκὴ μία. τῶν δὲ ἀρρενικῶν ἡ μέν τις καλεῖται ἀγαθός, αὐτὸ μόνον οὕτως λεγόμενος, προγνωστικὸς τῶν ὅλων . . . ἡ δὲ θήλεια ἀπρόγνωστος, ὀργίλη, δίγνωμος (Go ex H p. 276.15 : ἀγνώμων P), δίσωμος . . .

Read: τῶν δὲ ἀρρενικῶν ἡ μέν τις <ἀρχὴ = H p. 276.12> καλεῖται Ἀγαθός - - ἡ δὲ θήλ(εια) - - διγνώμων, δισώμ<ατ>ος (= H p. 276.16).

(73) V 26.8 p.128.1 Τὸν ἄνθρωπον οὖν ἐποίησαν (Bernays : ἐποίησε P) σύμβολον τῆς ἑνότητος αὐτῶν καὶ εὐνοίας καὶ κατατίθενται

τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις εἰς αὐτόν, Ἐδὲμ μὲν τὴν ψυχήν, Ἐλωεὶμ δὲ τὸ πνεῦμα. καὶ γίνεται οἱονεὶ σφραγίς τις α ὕ τ η καὶ φιλίας ὑπόμνημα καὶ σύμβολον αἰώνιον τοῦ γάμου τῆς Ἐδὲμ καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ.

Read: τῆς ἑνότητος αὐτῶν καὶ εὐνοίας, καὶ -- τὸ πνεῦμα. καὶ γίνεται οἱονεὶ σφραγίς τις α ὐ τ ο ῖ<ς>, καὶ φιλίας ὑπόμνημα, καὶ σύμβολον αἰώνιον τοῦ γάμου τῆς Ἐδὲμ καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ <ὁ> ἄνθρωπος, ὁ Ἀδάμ.

Cf. p. 128.15 κτισθέντων δὲ πάντων, ὡς γέγραπται παρὰ τῶι Μωϋσῆι, οὐρανοῦ τε καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς (scripsi, cf. VT *Gen.* 2:1: *Ps.* 145:6: ἀρχῇ P: αὐτῆι Scott cett.).

(74) V 26.11-13 p. 128.17 . . . εἰς τέτταρας ἀρχάς" διηιρέθησαν οἱ δώδεκα τῆς μητρὸς ἄγγελοι, καὶ καλεῖται τούτων ἕκαστον τεταρτημόριον ποταμός· Φεισὼν καὶ Γεὼν καὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης, ὥς, φησί, λέγει Μωϋσῆς (*Gen.* 2:10-14)· οὗτοι ἐμπεριέ<ρ>χονται οἱ δώδεκα ἄγγελοι εἰς τέτταρα μέρη συμπεριπεπλεγμένοι καὶ διέπουσι τὸν κόσμον, σατραπικήν τινα ἔχοντες κατὰ τοῦ κόσμου παρὰ τῆς Ἐδὲμ ἐξουσίαν. μένουσι δὲ οὐκ ἀεὶ ἐπὶ τῶν τόπων τῶν αὐτῶν, ἀλλ' οἱονεὶ ἐν χορῶι κυκλικῶι ἐμπεριέ<ρ>χονται, ἀλλάσσοντες τόπον ἐκ τόπου καὶ παραχωροῦντες ἐν χρόνοις καὶ διαστήμασι τοὺς τόπους τεταγμένως (We: τεταγμένων P) ἑαυτοῖς. ὅταν δὲ ἐπικρατῆι τῶν τόπων ὁ Φεισών, λιμός, στενοχωρία, θλῖψις ἐν ἐκείνωι τῶι μέρει τῆς γῆς γίνεται· φειδωλὸν γὰρ τὸ παράταγμα τῶν ἀγγέλων τούτων. ὁμοίως καὶ ἑκάστου μέρους τῶν τεσσάρων κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν καὶ φύσιν κακοὶ καιροὶ καὶ νόσων <συ>στάσεις (We: στάσεις P). καὶ τοῦτο εἰσαεὶ κατὰ τὴν ἐπικρά<τη>σιν τῶν τεταρτημορίων ὡσπερεὶ ποταμῶν ῥεῦμα κακίας κατὰ θέλησιν τῆς Ἐδὲμ ἀδιαλείπτως τὸν κόσμον περιέρχεται.

Read: Μωϋσῆς. οὗτοι <δὲ> ἐμπεριέ<ρ>χονται οἱ δώδεκα ἄγγελοι [εἰς] <τὰ> τέτταρα μέρη συμπεριπεπλεγμένοι <ἀλλήλοις> καὶ διέπουσι τὸν κόσμον -- ἐξουσίαν. μένουσι γὰρ οὐκ ἀεὶ -- ἐμπεριέ<ρ>χονται <πᾶσαν τὴν γῆν (cf. *Gen.*2:11 ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν)>, ἀλλάσσοντες τόπον ἐκ τόπου καὶ παραχωροῦντες <ἀλλήλοις > ἐν χρόνοις καὶ διαστήμασι τοὺς τόπους <τοὺς Cr> τεταγμένους (Mi) αὐτοῖς. -- ὁμοίως καὶ <ἐπὶ> ἑκάστου μέρους τῶν τεσσάρων, κατὰ τὴν ἑκάστου <ποταμοῦ> δύναμιν καὶ φύσιν, κακοὶ καιροὶ καὶ νόσων <συ>στάσεις <γίνονται>. καὶ τοῦτο <τὸ> [εἰς ἀεὶ] κατὰ τὴν ἐπικρά<τη>σιν τῶν τεταρτημορίων ποταμῶν ὡσπερεὶ ῥεῦμα κακίας -- ἀδιαλείπτως τὸν κόσμον περιέρχεται.

(75) V 26.21-22 p. 130.3 Ἰδὼν ταῦτα ὁ πατὴρ Ἐλωεὶμ ἐκπέμπει τὸν Βαρούχ, τὸν τρίτον ἄγγελον τῶν ἑαυτοῦ, εἰς βοήθειαν τῶι πνεύματι τῶι ὄντι ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσιν. ἐλθὼν οὖν ὁ Βαρούχ ἔστη ἐν μέσωι τῶν ἀγγέλων τῆς Ἐδὲμ . . . , καὶ παρήγγειλε τῶι ἀνθρώπωι „ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῶι παραδείσωι βρώσει φαγεῖν, ἀπὸ δὲ τοῦ <ξύλου τοῦ Go e LXX> γινώσκειν τὸ καλὸν καὶ τὸ πονηρὸν μὴ φαγεῖν" (*Gen.* 2:16-17), ὅπερ ἐστὶν ὁ Νάας· τουτέστι τοῖς μὲν ἄλλοις ἀγγέλοις πείθεσθαι τοῖς ἕνδεκα τῆς Ἐδέμ· πάθη μὲν γὰρ ἔχουσιν οἱ ἕνδεκα, παρανομίαν δὲ οὐκ ἔχουσιν, ὁ δὲ Νάας παρανομίαν ἔσχε . . .

Read: Ἰδὼν <δὲ> ταῦτα ὁ πατὴρ Ἐλωεὶμ -- εἰς βοήθειαν τῶι πνεύματι <αὐτοῦ,> τῶι ὄντι ἐν τοῖς ἀνθρώποις πᾶσιν. -- τοῖς μὲν ἀλ-

λοις ἀγγέλοις πείθεσθαι τοῖς ἕνδεκα τῆς Ἐδέμ, <τῶι δὲ Νάας οὐκέτι>. πάθη μὲν γὰρ κτλ.

(76) V 26.23 p. 130.14 Προσῆλθε δὲ (sc. ὁ Νάας) καὶ τῶι Ἀδὰμ καὶ ἔσχεν αὐτὸν ὡς παῖδα, ὅπερ ἐστὶ καὶ αὐτὸ παράνομον· ἔνθεν γέγονε μοιχεία καὶ ἀρσενοκοιτία. ἀπὸ τότε ἐπεκράτησε τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκ μιᾶς ἀρχῆς γενόμενα τῆς τοῦ πατρός . . .

Read: καὶ ἔσχεν αὐτὸν ὡς παιδ<ικ>ά (ci. Cr) - - ἔνθεν <γὰρ> γέγονε μοιχεία καὶ ἀρσενοκοιτία, ἀπὸ τότε <τε> ἐπεκράτησε τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις καὶ <κεχώρηκε> τὰ ἀγαθά, ἐκ μιᾶς ἀρχῆς γενόμενα, τῆς τοῦ πατρός . . .

(77) V 26.27 p. 131.5 Τὸ τελευταῖον ἐξ ἀκροβυστίας προφήτην ἐπελέξατο Ἐλωεὶμ τὸν Ἡρακλέα καὶ ἔπεμψεν, ἵνα τοὺς δώδεκα ἀγγέλους τῆς Ἐδὲμ καταγωνίσηται καὶ ἐλευθερώσηι τ ὸ ν π α τ έ ρ α ἀπὸ τῶν δώδεκα ἀγγέλων τῆς κτίσεως τῶν πονηρῶν.

Read: τὸ <δὲ> τελευταῖον - - ἐπελέξατο <ὁ> Ἐλωεὶμ - - καὶ ἐλευθερώσηι <τὸ πνεῦμα> τοῦ πατρὸς ἀπὸ τῶν δώδεκα ἀγγέλων τῆς κτίσεως, τῶν πονηρῶν. Cf. p. 277.3 ἵνα ῥυσθῆι τὸ πνεῦμα τοῦ Ἐλωεὶμ et passim.

(78) V 26.29 p. 131.21 . . . καὶ ἀναγγέλλει (sc. ὁ Βαρούχ) αὐτῶι (sc. τῶι Ἰησοῦ) ἀπ' ἀρχῆς πάντα ὅσα ἐγένετο ἀπὸ τῆς Ἐδὲμ καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ <καὶ τὰ Mi> μετὰ ταῦτα ἐσόμενα, καὶ εἶπε· πάντες οἱ πρὸ σοῦ προφῆται ὑπεσύρησαν· πειράθητι οὖν, Ἰησοῦ, υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ ὑποσυρῆναι, ἀλλὰ κήρυξον τοῦτον τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις καὶ <ἀν>άγγειλον (We: ἄγγειλον P) αὐτοῖς τὰ περὶ τοῦ πατρὸς καὶ τὰ περὶ τ ο ῦ ἀ γ α θ ο ῦ, καὶ ἀνάβαινε πρὸς τὸν ἀγαθὸν καὶ κάθου ἐκεῖ μετὰ τοῦ πάντων ἡμῶν πατρὸς Ἐλωείμ.

Read: καὶ ἀναγγέλλει αὐτῶι πάντα ὅσα ἀπ' ἀρχῆς ἐγένετο, <τουτέστιν> ἀπὸ τῆς Ἐδὲμ καὶ τοῦ Ἐλωεὶμ <καὶ τ ο ῦ Ἀ γ α θ ο ῦ, καὶ τὰ> μετὰ ταῦτα γ ε ν ό μ ε ν α, καὶ εἶπε· and cf. p. 126.29 ἦσαν τρεῖς ἀρχαὶ τῶν ὅλων ἀγέννητοι, ἀρρενικαὶ δύο, θηλυκὴ μία.

(79) V 27.5 p. 133.16 Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκεῖνον τρόπον καὶ τὰς ἄλλας <ῥήσεις τὰς add. We> προφητικὰς ὁμοίως παράιδουσι (Go Cr We: παραδιδοῦσι P) διὰ πλειόνων βιβλίων.

Read: καὶ τὰς ἄλλας προφητικὰς <γραφὰς = NT *Rom.* 16: 26> ὁμοίως παρωιδοῦσι κτλ.

(80) V 27.6 p. 133.21 Ἀληθῶς δέ, ὥσπερ λέγει † καὶ ὁ κατὰ, † (P: λέγεται, κατὰ Go: λέγει εἰκαιότατα ci. We) τὸν αὐτοῦ Ἡρακλέα δεῖ μιμησαμένους ἐκκαθᾶραι τὴν Αὐγείου κόπρον, μᾶλλον δὲ ἀμάραν, εἰς ἣν ἐμπεσόντες οἱ τούτου ἀνεχόμενοι οὐ πώποτε ἀποπλυθήσονται, ἀλλ' οὐδὲ ἀνακύψαι δυνήσονται.

Read: ἀληθῶς δέ, ὥσπερ <αὐτὸς sc. Justin> λέγει οἰκειότατα, τὸν [αὐτοῦ] Ἡρακλέα δεῖ μιμησαμένους <ἡμᾶς> ἐκκαθᾶραι - - ἀμάραν, εἰς ἣν ἐμπεσόντες οἱ τούτου ἀνεχόμενοι οὐ <μόνον οὐ> πώποτε ἀποπλυθήσονται, ἀλλ' οὐδὲ ἀνακύψαι δυνήσονται.

University of Illinois. *M. Marcovich.*